

Opinnäytetyö (AMK)
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipalvelutyö
2012

Eeva Salonen & Teea Seppälä

NUORTEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN TURUN AMMATTI- INSTITUUTISSA JA KOIVULAKODISSA

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma | Sosiaalipalvelutyö

8.11.2012 | 59+3

Ohjaaja Marjatta Hahtola

Eeva Salonen & Teea Seppälä

NUORTEN HYVINVOINNIN TUKEMINEN TURUN AMMATTI-INSTITUUTISSA JA KOIVULAKODISSA

Tutkimme sitä, miten nuorten hyvinvointia tuetaan Turun ammatti-instituutissa. Kehittämistehtävänäimme oli menetelmäkansion kokoaminen Koivulakotiin, joka on kehitysvammaisten asumisyksikkö. Molemmissa paikoissa on tukea tarvitsevia nuoria. Heillä voi olla mielenterveysongelmia ja puutteita elämänhallinnassa.

Teimme kvalitatiivisen tutkimuksen, jonka tavoitteena oli selvittää Turun ammatti-instituutin opiskelijoilta millaista tukea he olivat saaneet, mitkä tukitoimet olivat heille hyödyllisimpiä ja oliko tukitoimilla vaikutusta heidän hyvinvointinsa lisääntymiseen. Teoreettinen viitekehysemme käsittelee nuorten hyvinvointia tukevia ja sitä uhkaavia tekijöitä sekä Turun ammatti-instituutin tukitoimia ja Koivulakodin nuorten asukkaiden tilannetta.

Tutkimusmenetelmämme oli teemahaastattelu ja keräsimme tutkimusaineistomme haastatteleamalla kahdeksaa nuorta keväällä 2012. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa tukitoimien hyödyllisyydestä Turun ammatti-instituuttiin. Tutkimustulosten perusteella Turun ammatti-instituutin tarjoamista tukipalveluista on hyötyä nuorille ja heidän hyvinvoinnilleen. Nuoret kertoivat myös kehittämisehdotuksia, jotka mahdollistavat tukitoimien kehittämisen nykyistäkin paremmiksi.

Kehittämistehtävämme oli menetelmäkansion kokoaminen Koivulakotiin tutkimustuloksia hyödyntäen. Sisällytimme kansion sellaisia työmenetelmiä, joita käytetään Turun ammatti-instituutissa ja jotka soveltuivat Koivulakodin tarpeisiin. Menetelmäkansion tarkoitus on antaa henkilökunnalle työvälineitä nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ja sen aihealueita ovat minä ja verkostoni, hyvinvointi, itsenäistyminen sekä seurustelu ja seksi.

ASIASANAT:

nuoruus, hyvinvointi, kehitysvammaisuus, tukeminen, mielenterveysongelmat, elämänhallinta, syrjäytyminen

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme in Social Services | Social Service Work

8.11.2012 | 59+3

Instructor Marjatta Hahtola

Eeva Salonen & Teea Seppälä

SUPPORTING YOUTH WELL-BEING IN TURKU VOCATIONAL INSTITUTE AND KOIVULAKOTI

This bachelor's thesis is a research about how youth well-being is supported in Turku Vocational Institute. Our developing assignment was to make a method folder to Koivulakoti which is a home for people with intellectual disability. Both places have young people who need support for their well-being because they may have mental disorder or lack of coherence.

Our thesis is a qualitative research, which aims at finding out what kind of support Turku Vocational Institute offers for their students and what kind of support they feel the most useful for their well-being.

Theoretical background of this thesis contains supporting and threatening factors of youth well-being and the supporting forms used in Turku Vocational Institute and also a situation of youngsters in Koivulakoti.

Research method was a theme interview and our research material was collected by interviewing eight students in the spring 2012. Purpose of the research was to produce information to Turku Vocational Institute what students think about forms of support they are receiving. Results of the research were also useful in our developing assignment.

According to the results supporting forms of Turku Vocational Institute are increasing youth well-being. Students also gave improving ideas so it is possible to develop the support forms even better.

As a developing assignment we made a method folder for Koivulakoti. The methods in the folder are used for youth work in Turku Vocational Institute and based on needs in Koivulakoti. The purpose of the folder is to give tools to the workers for support youth well-being. Themes of the folder are me and my network, well-being, independence and relationships and sex.

KEYWORDS:

youth, well-being, intellectual disability, support, mental disorder, coherence, alienation

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 NUORTEN HYVINVOINTI	8
2.1 Nuoruus ja tuen tarve	8
2.2 Nuorten itsenäistyminen ja hyvinvointi	9
2.3 Nuorten elämänhallinta	11
2.4 Positiivinen mielenterveys	12
2.5 Sosiaalinen kuntoutus	13
3 NUORTEN HYVINVOINTIA UHKAAVAT TEKIJÄT	15
3.1 Mielenterveysongelmat	15
3.2 Nuorten syrjäytyminen	17
3.3 Nuoruusajan yksinäisyys	18
4 TUKITOIMET TURUN AMMATTI-INSTITUUTISSA	23
4.1 Tutkimusympäristö	23
4.2 Opiskelijahuolto	23
4.3 Vertaistukiryhmät	25
4.4 Yksilöohjaus	26
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ	29
5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät	29
5.2 Kehittämistehtävä	30
5.3 Tutkimuksen menetelmät	31
5.4 Tutkimusaineiston kerääminen	33
5.5 Aineiston analyysi	33
6 TUTKIMUSTULOKSET	36
6.1 Haastateltavien taustatiedot	36
6.2 Nuorten hyvinvoinnin tukeminen Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä	36
6.3 Tukitoimien toimivuus ja vaikutukset	39
6.4 Odotukset ja kehittämis ehdotukset	42
6.5 Tutkimustulosten yhteenveto	44
7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA	47

7.1 Etiikka	47
7.2 Tutkimuksen luotettavuus	48
8 KOIVULAKODIN MENETELMÄKANSIO	50
8.1 Koivulakoti	50
8.2 Kansion kokoaminen	50
9 POHDINTA	53
LÄHTEET	57

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa.

Liite 2. Teemahaastattelurunko.

Liite 3. Turun ammatti-instituutin ensimmäisen vuoden eronneet.

TAULUKOT

Taulukko 1. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. (SOTKANet 2012)

22

1 JOHDANTO

Tutkimme sitä, miten Turun ammatti-instituutissa tuetaan nuorten hyvinvointia ja millaisista tukitoimista on nuorille hyötyä. Tutkimuksen valmistuttua kokosimme menetelmäkansion ammatti-instituutissa käytetyistä menetelmistä Turun seudun vammaisten asuntotukiyhdistys ry:n Koivulakotiin.

Turun ammatti-instituutti on yksi suurimmista toisen asteen koulutuslaitoksista, jossa annetaan sekä perus- että lisäkoulutusta nuorille ja aikuisille, ja koulutusta tarjotaan myös maahanmuuttajille. Turun ammatti-instituutissa on useita keinoja nuorten elämänhallinnan tukemiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Koivulakoti puolestaan on uusi asumisyksikkö, jonka asukkaista suuri osa on nuoria, jotka asettavat uutena asiakasryhmänä haasteita työntekijöille. Näihin haasteisiin pyrimme vastaamaan menetelmäkansiolla, jonka kokoamme vastaamaan sekä nuorten asukkaiden että työntekijöiden tarpeita. Toivomme, että kansiosta on hyötyä myös muille asukkaille ja laajemminkin yhdistyksen muissa asumisyksiköissä.

Toisessa luvussa käsittelemme nuoren hyvinvointia tukevia tekijöitä. Itsenäistyvä nuori tarvitsee aikuisen tukea edelleen ylläpitääkseen elämänhallintaansa ja kasvaakseen täysivaltaiseksi aikuiseksi. Kehitysvammaisille nuorille sosiaalinen kuntoutus ja itsenäistyminen lapsuudenkodista ovat tärkeitä tekijöitä aikuiseksi kasvamisessa. Nuoren hyvinvointia uhkaavia tekijöitä, kuten mielenterveysongelmia, syrjäytymisen uhkaa sekä yksinäisyyttä käsittelemme kappaleessa kolme.

Ihminen kohtaa elämässään monenlaisia kriisejä, kuten kehitys- ja traumaattisia kriisejä. Kehityskriisit liittyvät kasvamiseen ja kehittymiseen ja kuuluvat luonnollisena osana ihmisen elämään. (Kettunen ym. 2003, 65.) Usein kriiseistä selviäminen tapahtuu ilman suuria ongelmia, mutta aina näin ei ole. Nuoruuden aikana tapahtuu paljon muutoksia, ja mikäli nuoren elämässä on liikaa kuormittavia tekijöitä, hän tarvitsee tukea selviytyäkseen niistä. Havighurst kuvaa elämän kriisejä kehitystehtävinä. Nuoruudessa tällaisia kehitystehtäviä

ovat muun muassa koulutuksen hankkiminen sekä työelämään ja perheen perustamiseen valmistautuminen. (Nurmi ym. 2006, 131.)

Keskityimme sellaisten tukikeinojen tutkimiseen, jotka auttavat näiden kehitystehtävien toteutumisessa. Aiheemme on erittäin ajankohtainen ja tärkeä, sillä nuorten tuen tarve sekä mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet jatkuvasti (Järvikoski & Härkäpää 2004, 208). Aihe on valittu myös sillä perusteella, että olemme molemmat kiinnostuneita nuorten hyvinvointia tukevasta ja syrjäytymistä ehkäisevästä työstä. Meillä on siitä myös kokemusta opiskelun aikana suorittamiemme harjoittelujen sekä työn kautta.

Haastattelimme keväällä 2012 Turun ammatti-instituutin opiskelijoita, jotka tarvitsevat tai ovat tarvinneet tukea elämäänsä ja opintoihinsa. Haastateltavat valikoituivat ammatti-instituutin Tukitiimiin kuuluvien sosiaalikuraattorin ja urasuunnittelijoiden asiakkaista. Tutkimuksen kulun kuvaamme kappaleissa viisi ja kuusi.

Tutkimuksen lisäksi meillä oli kehittämistehtävä, jonka toteutimme kokoamalla menetelmäkansion Koivulakotiin. Valitsemamme menetelmät ovat käytössä ammatti-instituutissa, mutta muokkasimme niitä selkeämmiksi ja helppolukuisimmiksi kansiota varten. Kehitystehtävän lähtökohta on kuvattuna luvussa viisi, ja kansion kokoamisen prosessi sekä rakenne luvussa kahdeksan.

2 NUORTEN HYVINVOINTI

2.1 Nuoruus ja tuen tarve

Nuoruus on lapsuuden ja aikuisuuden väliin sijoittuva ajanjakso, jolloin ihminen kokee monia muutoksia, kuten fyysistä kasvua ja ajattelun kehittymistä (Nurmi ym.) 2006, 124). Nuoret vaikuttavat itse kehitykseensä valitsemalla itselleen erilaisia kehitysympäristöjä. Nuoren motivaatio ja tavoitteet ohjaavat näitä valintoja, joihin vaikuttavat sekä persoonallisuus että aiempi elämä. Nuori tekee valintoja ympäristön asettamien rajoitusten ja mahdollisuuksien puitteissa. (Nurmi ym. 2006, 134-135.)

Perheeltä saatava tuki, neuvot ja ohjaus ovat nuorelle merkityksellisiä siitä huolimatta, että kehitysympäristö laajenee (Nurmi ym. 2006, 145). Mikäli nuori ei saa riittävästi tukea kotiympäristöstään, hän tarvitsee sitä muualta. Ilman tukea nuoren on vaikea elää hyvinvoivaa ja tasapainoista elämää. Kouluyhteisö on tärkeä tukija nuoren kasvun ja kehityksen aikana (Noppari ym. 2007, 24). Nuoren paikka koulun sosiaalisessa verkostossa vaikuttaa vahvasti hänen hyvinvointiinsa ja turvallisuuden tunteeseensa (Salovaara & Honkonen 2011, 53).

Toimiva perhe tarjoaa lapsille ja nuorille heidän kasvuaan tukevan suojaverkon. Perheestä puuttuva yhteenkuuluvuuden tunne puolestaan vaarantaa aikuisuudessa tarvittavan itsehallinnan saavuttamisen. (Lämsä 2009, 208.) Merkityksellinen kehitysympäristö nuorelle on perheen lisäksi myös koulu ja siellä oleva yhteisö. Siirtymiset esimerkiksi perusopetuksesta ammattiopetukseen, opiskeluista työhön sekä muut tavallisesta poikkeavat tapaukset ovat muutoksia, jotka lisäävät tuen tarvetta. Poikkeavia muutoksia voivat olla somaattiset tai psyykkiset sairaudet, traumaattiset tapahtumat elämässä tai opintojen keskeytyminen erinäisistä syistä johtuen. Jos nuori jää ilman aikuisen antamaa tukea, on mahdollista, että hän syrjäytyy yhteiskunnasta tai ikätasoisesta kehityksestä. (Hietala ym. 2010, 9-10.)

2.2 Nuorten itsenäistyminen ja hyvinvointi

Nuoren asema muuttuu sekä lähipiirissä että muiden aikuisten parissa, koska nuori ei ole enää niin riippuvainen vanhemmistaan tai muista aikuisista kuin lapsuudessa (Berger 2011, 437). Nuoren itsenäistyessä häneltä odotetaan enemmän ja hän saa myös yhteiskunnallista vastuuta asioista. Nuoren kehityksen näkökulmasta on oleellista, että vastuullisuus ja oikeudellisuus ovat tasapainossa. Ongelmia muodostuu sekä nuoren identiteetin että rajojen kehitykselle, jos nuorelle annetaan oikeuksia ilman vastuuta. Liian suuret vaatimukset saavat aikaan epätoivon tunteita ja aggressiivisuutta, joita voi olla vaikea hallita. (Aaltonen ym. 2003, 156; Klockars 2011, 18.)

Rakkauden, turvan ja ymmärryksen saaminen tukevat nuoren kasvua ja kehitystä. Nuoren on irtauduttava kasvuympäristöstään ja aloitettava itsenäinen elämä. Tämä voi olla vaikeaa, sillä nuoren pitää tasapainoilla sekä turvallisten rajojen että vastuun välillä. Näin ollen vastuullisuuteen kasvua ja itsenäistymistä täytyy tukea. (Aaltonen ym. 2003, 15.) Kasvattajat ja sosiaalinen ympäristö odottavat nuorelta itsenäistymistä ja joskus odotukset voivat olla liian suuria aivan liian aikaisin. Nuoruusajan lopulla merkityksellisten suhteiden luonteisiin tulee muutoksia. Toisten tarpeiden kunnioittaminen on aikuisuutta lähestyvälle nuorelle ominaista. Nuori pystyy vertailemaan keskenään omia ja vanhempien asenteita ja mahdollisesti hyväksymään aikaisemmin arvostelemaansa asioita. Ryhmään kuulumisen auttaa vanhemmista etääntymistä. (Aaltonen ym. 2003, 156-157.)

Nuorelle fyysinen hyvinvointi on merkityksellinen. Hyvinvoinnin näkökulmasta keskeisiä huolia nuorella ovat fyysiset muutokset kuten murrosikä ja seksuaalisuus sekä elämässä selviytyminen. Nuoren terveyttä voidaan pitää kokemuksena toimeen tulemisesta. Itsen havainnointi, vaatimus saada oma ja toisten hyväksyntä omalle minälle sekä ympäristöön vertailu ovat olennaisia. Nuoren hyvinvointia heikentävät identiteetin kehityksen vaiheessa ilmenevät ongelmat tai kokemukset esimerkiksi hylätyksi tulemisesta. (Aaltonen ym. 2003, 187.)

Kehitysvammaisen nuoren kehityshaasteita ovat asteittainen irtaantuminen lapsuudenkodista sekä oman identiteetin muodostuminen. Nuoren on alettava ottamaan enemmän vastuuta itsestään, löydettävä oma tapansa elää ja hyväksyttävä itsensä aikuistuvana naisena tai miehenä. Todennäköisesti vammaisen nuori on joutunut vastaanottamaan paljon apua vanhemmiltaan ja muilta ihmisiltä. Siksi itsenäistyminen voi olla vaikeaa. Nuoren lisäksi myös vanhempien on uskallettava antaa nuoren tehdä omia ratkaisujaan ja luotettava niihin, sekä irtauduttava liiallisesta riippuvuudesta. (Repo 2004, 397.)

Identiteetin kehittymisen kannalta nuoren on tärkeää arvostaa itseään. Nuoren itsetunto on heikoilla, mikäli mielen ja ruumiin muutokset aiheuttavat hänelle hämmennystä, johon voi liittyä pelkoa omasta kelpaamattomuudesta. Myös muut ihmiset saattavat hämmentyä, etenkin kehitysvammaisen nuoren seksuaalisuudesta ja jopa vältellä aihetta. Vanhempien on joskus vaikea mieltää kehitysvammaista lastaan aikuiseksi. On kuitenkin tärkeä ymmärtää, että itsenäinen elämä tarkoittaa omien valintojen ja ratkaisujen tekemistä sekä vastuun ottamista omasta elämästä. Jatkuva avun tarve ei kuitenkaan ole itsenäisyyden este, vaikka usein niin ajatellaan. (Repo 2004, 398-399.)

Itsenäisyys ja riippumattomuus ovat yleisesti aikuisuuden merkkejä. Itsenäisyys merkitsee sekä sisäistä itsenäisyyttä että omatoimista selviytymistä päivittäisistä vaatimuksista. Aikuistunut kehitysvammaisen on vielä riippuvainen muiden ihmisten avusta psyykkisessä tuessa ja käytäntöön liittyvissä kysymyksissä. Kehitysvammaisenkin pitäisi pystyä irtautumaan lapsuudenkodistaan mahdollisuuksien mukaan itsenäisesti tai tukitoimien avustuksella. Aikuistuvan kehitysvammaisen elämänhallintaa heikentävä tekijä on useasti juuri sosiaalisen vuorovaikutuksen vähäisyys (Kaski ym. 2002, 247-248).

Suurin osa nuoren arjesta toteutuu yhteydessä moniin yhteisöihin. Näitä ovat esimerkiksi koulu-, työ- ja perheyhteisöt. Jokainen yhteisö kuuluu fyysiseen ympäristöön, joka voi olla hyvinvoinnin kannalta huonompi tai parempi. (Tapaninen 2002, 55.) Joillekin nuorille kerääntyy paljon ongelmia, jotka ilmenevät henkisenä pahoinvointina tai häiriökäyttäytymisenä. Nuoruuden ongelmat voivat kadota kokonaan aikuisiässä tai ilmetä kasautuvana

ongelmavyöhtinä. (Nurmi ym. 2006, 150.) Nuoren tuntiessa itsensä kunnioitetuksi yhteisönsä jäseneksi häiriökäyttäytymisen, kuten lain rikkomisen, itsensä tai muiden satuttamisen tai huumeiden käyttämisen riski pienenee (Berger 2011, 437).

2.3 Nuorten elämänhallinta

Koherenssi eli elämänhallinnan tunne tarkoittaa ihmisen kokemusta elämän ennustettavuudesta, sen jäsenytyneisyydestä sekä selitettävyydestä. Hallinnan tunne toteutuu, kun ihminen kokee omaavansa riittävästi voimavaroja ja kykyä vaikuttaa elämäänsä. (Kettunen ym. 2003, 56.)

Elämänhallinnan käsite koostuu sisäisestä ja ulkoisesta elämänhallinnasta. Sisäiseksi elämänhallinnaksi kutsutaan ihmisen kykyä mukautua elämän eri tilanteisiin. Ulkoisella elämänhallinnalla viitataan siihen, miten suuresti henkilö tuntee pystyvänsä vaikuttamaan elämänsä tilanteisiin. Se on ihmisen kykyä ohjata elämää, jolloin haitalliset ulkoiset seikat eivät pysty vaikuttamaan elämän vaiheisiin. (Aaltonen ym. 2003, 185) Vahva sisäinen elämänhallinta sisältää tavoitteiden laatimisen ja yrityksen saavuttaa ne (Repo 2004, 29).

Hyvinvointi ja elämänhallinta ovat melko läheisiä käsitteitä. Elämänhallinta on olennainen ihmisen hyvinvoinnissa. Siinä ihminen kokee elämän tärkeäksi haastavissakin tilanteissa. Perhe, lähellä olevat aikuiset, koulu ja ystävät ovat tärkeitä nuoren elämänhallinnassa. Nämä tekijät vaikuttavat siihen, että nuori saa voimavaroja, jotta elämä pysyy koossa. (Aaltonen ym. 2003, 186.)

Elämänhallinnan tunteen menetys on raskas, mutta toisaalta merkityksellinen kokemus, sillä se opettaa nöyryyden tunnetta. Sukupuoli, sukupolvi, ammatti ja koulutus ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat ulkoiseen elämänhallintaan. Myös taloudellinen asema on merkityksellinen ulkoisessa elämänhallinnassa. Sisäinen elämänhallinta tarkoittaa sitä, että vaikka elämässä tapahtuisi mitä, ihminen pystyy sopeutumaan tilanteeseen. Kokemuksista on mahdollisuus ottaa opiksi. Selviytyminen omassa elämässä onnistuu paremmin, kun on tiettyssä

määrin osannut varautua mahdollisiin muutoksiin. (Ruishalme & Saaristo 2007, 14-15.)

Ihmisen henkilökohtaiset ominaisuudet ovat yhteydessä siihen, mitkä ovat hänen mahdollisuutensa vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa. Vaikutusmahdollisuudet riippuvat myös ihmisen elämäntapahtumista ja olosuhteista. (Tapaninen 2002, 57-58.)

2.4 Positiivinen mielenterveys

Mielenterveys on olennainen osa ihmisen terveyttä. Se on elämää ohjaava voimavara, joka ylläpitää psyykkisiä toimintoja. (Lehtonen & Lönnqvist 2001, 13.) Positiivinen mielenterveys sisältää hyvän itsetunnon ja kokemuksen elämänhallinnasta sekä hyvinvoinnista. Ihmissuhteiden solmiminen ja niiden ylläpitäminen ja vastoinkäymisistä selviäminen kuuluvat positiivisen mielenterveyden omaavan ihmisen elämään. (Iija 2009, 16.)

Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan terveys on täydellinen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Terveyttä ei voida määrittellä ainoastaan vammojen tai sairauksien puuttumisena. Sen voidaan katsoa olevan voimavara, joka ylläpitää psyykkisiä toimintoja. (Lönnqvist ym. 2007, 26.) Olennaisia tunnusmerkkejä hyvälle mielenterveydelle ovat esimerkiksi kykenevyys ihmissuhteisiin, kyky välittää toisista ja olla vuorovaikutuksessa. Tärkeää on myös työntekoon pystyminen ja osallisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Positiivisessa mielenterveydessä ovat merkityksellisiä esimerkiksi menetysten kestäminen ja riittävä ahdistuksen hallinta. Hyvää mielenterveyttä kuvaa myös ihmisen kyky suojautua vahingoittavilta asioilta vaikeissa tilanteissa. (Lönnqvist ym. 2007, 28.)

Positiivinen mielenterveys muodostuu itseluottamuksesta, oman itsen hyväksymisestä sekä koherenssin tunteen osatekijöistä. Koherenssi on vuorovaikutuksellisuutta ja positiivista elämän suuntautuneisuutta, joka perustuu hallinnan tunteeseen. Maailma on ihmiselle näin ollen mielekäs ja

ymmärrettävä. Sitä voidaan kutsua voimavaraksi. Koherenssin tunne suojaa tapahtumien ja vaikeiden olosuhteiden seurauksilta. Hallittavuuden kokemus on koherenssin tunteessa oleellinen, näin ihminen tuntee, että hän voi määrätä omaa elämäänsä ja siihen kuuluvia asioita. Koherenssin tunteen kuvailemisessa on apuna kolme osatekijää, hallittavuus, mielekkyys ja ymmärrettävyys. Itseluottamus sisältää luottamuksen omaan osaamiseen, selviytymiseen ja kykyihin. Onnistuneet tunnesuhteet ja tyytyväisyys omaan elämään vahvistavat itseluottamusta. Tyytyväisyyden tunne on itsensä hyväksymistä. Se on myös terveen ihmisen ominaisuus ja hyvän itsetunnon osa-alue. (Noppari ym. 2007, 29-30.)

Jokaisella nuorella ei ole positiivista käsitystä itsestään. Nuori voi kuvailla itseään huonoksi ihmiseksi, jos hänellä on huono itsetunto. (Santrock 2008, 140.) Läheisillä ystävyysuhteilla on yhteys itsetuntoon ja onnellisuuteen ja ne suojaavat myös stressiltä koko elämän ajan. (Berger 2011, 525.)

2.5 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisen kuntoutuksen tarkoituksena on palauttaa tai saavuttaa kuntoutuvan ihmisen toimintakyky arkipäivän asioiden hoitamisessa, ympäristön rooleissa ja vuorovaikutussuhteissa. Tätä tavoitellaan asumista ja liikkumista helpottamalla, taloudellista turvaa luomalla sekä sosiaalisten verkostojen ja sosiaalisen osallistumisen edistymistä tukemalla. Ihmiselle annetaan myös mahdollisuuksia omaksua uusia tapoja uusissa ympäristöissä. Sosiaalinen kuntoutus tukee myös aikaisempien toimintatapojen muuttamisessa, mikäli ne ovat olleet haitallisia. (Kuntoutussäätiö 2012)

Sosiaalisen kuntoutuksen merkitys on vammaisen henkilön elämässä suuri. Sen tarkoituksena on parantaa sosiaalista toimintakykyä niin, että elämä olisi mahdollisimman itsenäistä ja yhdenvertaista muiden kanssa. Kuntoutuksen sisältö riippuu henkilön iästä ja elämäntilanteesta. (Lampinen 2007, 63-64.)

Lievä älyllinen kehitysvammaisuus vaikeuttaa oppimista ja elämänhallintaa. Tukikeinojen avulla lievästi kehitysvammainen ihminen kykenee opiskelemaan ja työskentelemään sekä selviytymään arkielämän vaatimuksista. (Kaski ym. 2001, 25.)

Avotyö, eli tuettu työtoiminta on kehitysvammaisten tekemää avustavaa työtä tavallisella työpaikalla. Yleisimpiä avotyöpaikkoja ovat päiväkodit ja vanhusten palvelukeskukset ja työtehtäviin kuuluu esimerkiksi keittiö- ja siivoustöitä. (Repo 2004, 383-384.) Tuettu asuminen on itsenäisimmille kehitysvammaisille tarkoitettu asumismuoto. Tarkoituksena on, että omassa asunnossaan asuva henkilö saa apua tarvittaessa, mutta pärjää pääosin itse. Tuetut asunnot sijaitsevat yleensä ohjatun tai autetun asuntolan lähellä, jolloin henkilökunnan apu on helposti saatavilla. (Repo 2004, 382.)

Koivulakodin kehitysvammaiset nuoret ovat ensisijaisesti nuoria, jotka tahtovat elää mahdollisimman itsenäistä elämää ja päättää asioistaan niin paljon kuin mahdollista. He opiskelevat tai ovat avotyössä, ja osa heistä asuu asuntolan puolella omassa huoneistossaan, ja osa tuetusti asuntolan pihassa sijaitsevassa rivitalossa. Rivitalossa tuettuna asuvilta odotetaan elämänhallintaa enemmän kuin asuntolassa asuvilta. Koivulakodin henkilökunnan kuntouttavalla työotteella pyritään siihen, että nuoret tekevät mahdollisimman paljon itse ja heitä ohjataan ja tuetaan tarpeen ja tilanteen mukaan. Henkilökunnan tuki on merkittävää, sillä he muodostavat nuorille heistä huolehtivan lähiyhteisön, jota ilman he eivät tulisi toimeen. Se, että tukea on saatavilla, tekee omasta yrittämisestä helpompaa. Elämää ei voi kuitenkaan puolesta tekemällä helpottaa liikaa, sillä haasteita on oltava.

Kehitysvammaiselle tuottaa usein vaikeuksia löytää hyviä harrastusmahdollisuuksia. Tällöin hän tarvitsee tukea ja ohjausta monipuolisiin toimintoihin sekä vapaa-ajan taitoihin. Useat jokapäiväiset arjen askareet ovat osa vapaa-ajan toimintaa, joilla voi olla kehitysvammaiselle henkilölle suurikin merkitys. Kaupoissa ja pankissa asioimisen harjoittelu on osa vapaa-ajan käytön harjoitusta. (Kaski ym. 2002, 250.)

3 NUORTEN HYVINVOINTIA UHKAAVAT TEKIJÄT

3.1 Mielenterveysongelmat

Mielenterveysongelma heikentää ihmisen psyykkistä hyvinvointia ja arjen sujumista. Pitkittyessään mielenterveysongelma aiheuttaa toimintakyvyn alenemista ja vakavia mielenterveyden häiriöitä. (Iija 2009, 16.) Psykkinen pahoinvointi on lisääntynyt, ja varsinkin masennus on jo merkittävä kansanterveydellinen ongelma. Mielenterveyden häiriöistä johtuen palvelujen tarve sekä kansantaloudelliset kustannukset kasvavat ja tuottavuus vähenee. Lisäksi psyykkiset ongelmat aiheuttavat taloudellisen toimeentulon, sosiaalisen aseman ja vuorovaikutussuhteiden heikentymistä sekä kasvattavat syrjäytymisriskiä. (Noppi ym. 2007, 48-49.)

Nuorilla voi olla myös tunneperäisiä ongelmia, joita nimitetään sisänpäin suuntautuviksi ongelmiksi. Tarkoituksena on erottaa tunneperäiset ongelmat epäsosiaalisuudesta ja käytöshäiriöistä. Nuorista noin 7-10 prosentin on arvioitu kärsivän vakavista tunneperäisistä ongelmista ja masennus ja ahdistuneisuus ovat näistä yleisimpiä. Stressaavat elämäntapahtumat ja varsinkin traumaattiset kokemukset kasvattavat masentuneisuuden ja ahdistuneisuuden todennäköisyyttä. Nuoret käyttävät tilanteisiin sopeutuakseen erilaisia hallintakeinoja ja ajattelutapoja, jotka voivat joko suojata mielenterveyttä tai altistaa ongelmille stressaavissa tai vaikeissa elämäntilanteissa. (Nurmi ym. 2006, 151-152.)

Psykkinen sairastuminen on yleisempää tytöillä kuin pojilla. Heikolla elämäntilanteen tunteella on yhteys nuoren masentuneisuuteen. Masennuksen havaitseminen ei ole helppoa nuorelle itselleen, mutta lähipiiri voi huomata huolestuttavia muutoksia nuorella. Nuoren luopuminen kavereiden seurasta tai harrastuksista sekä koulumenestyksen heikentyminen ovat syitä tilanteen tarkempaan selvittämiseen. (Hietala ym. 2010, 75.) Masennus voidaan huomata pidempiaikaisena mielenkiinnon hiipumisena lähes kaikkien tekemiseen.

Lisäksi nukkumis- ja syömisvaikeudet sekä keskittymisongelmat voivat olla merkkejä masentuneisuudesta. Hoidon epäonnistuminen on yleistä, sillä masentuneet eivät usko sen toimivuuteen. On myös epätodennäköistä, että masentunut hakee itse apua ongelmiinsa. (Berger 2011, 474-475.) Masennus altistaa nuoria itsemurhalle. Vuosittain 120 10-24-vuotiasta henkilöä päätyy itsemurhan tekemiseen. Heistä 75 % on miehiä, vaikka nuorten miesten itsemurhat ovatkin vähentyneet. (Hietala ym. 2010, 75.)

Nuorten mielenterveysongelmista aiheutuvaan työkyvyttömyyteen ja sairauspoissaolojen lisääntymiseen on useita syitä. Ulkoiset paineet ja odotukset esimerkiksi opiskeluympäristössä ovat nousseet, ja ilman tukea ja hoitoa selviytyminen on sekä kognitiivisesti että emotionaalisesti herkille nuorille vaikeaa. (Raitasalo 2011, 52.) Varsinkin masennuksesta johtuvat sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys ovat lisääntyneet nuorilla (Raitasalo 2011, 50).

Kehitysvammaisten mielenterveysongelmista ja käytöshäiriöistä ei ole olemassa paljoa tietoa. Tiedon vähyyteen on useita syitä, kuten kehitysvammaisten arvioinnin ja tutkimisen haastavuus. Psykiatrian diagnostiset menetelmät eivät myöskään ole hyviä kehitysvammaisten arviointiin. (Matero 2004, 194.)

Emotionaalinen haavoittuvuus ja muutosten heikko sietäminen ovat ominaisia kehitysvammaisille. Mielenterveysongelmien ja käytöshäiriöiden syynä voi olla heikko itsearvostus. Oman erilaisuuden tiedostaminen kasvaa vähitellen kehitysvammaisen vertaillen itseään muihin ja saadessaan ympäristöltään palautetta. Kehitysvammaisen ymmärtää oman erilaisuutensa sitä paremmin, mitä lievemmästä kehitysvammasta on kyse. Tästä voi seurata masennusta ja syrjään vetäytymistä. Masennus voi ilmetä avoimena tai peitettyä, joten oireet saattavat vaihdella suuresti. Masennus voi myös tulla esiin erilaisina fyysisinä oireina, hyperaktiivisuutena tai tuhoavana käyttäytymisenä. (Matero 2004, 195.)

Psyykkisiin häiriöihin liittyy sekä ympäristö- että sisäisiä tekijöitä. Ympäristötekijöihin lukeutuvat liian vähäiset tai liian korkeat vaatimukset, virikkeiden liian suuri tai vähäinen määrä, psyykkiset järkytykset, syrjiminä tai

ylisuojeleva kohtelu. Tällaiset tekijät voivat johtaa esimerkiksi taantuneeseen käyttäytymiseen, eristäytymiseen ja pakkotoimintoihin. Sisäiset tekijät vaikuttavat itsetuntoon, oman erilaisuuden tiedostamiseen ja seksuaalisiin ongelmiin. Ikätasoisien elämän malli on aikuistuvan kehitysvammaisen tukemisen perusta. Kasvatusvastuussa ovat kehitysvammaisen toiminta- ja elinympäristössä toimivat aikuiset, joiden tehtävänä on opettaa jokapäiväisessä elämässä, kuten kotona, työssä ja harrastuksissa tarvittavia taitoja nuorelle. (Matero 2004, 195.)

3.2 Nuorten syrjäytyminen

Syrjäytyminen on elämäntilanne, jossa ihmisen hyvinvointia uhkaavat useat riskitekijät, kuten koulutuksen ja työn puute, sosiaalisten suhteiden vähäisyys, heikot vaikuttamismahdollisuudet sekä aineelliset puutteet (Iija 2009, 14). Syrjäytymistä voidaan kuvata käsitteenä, jossa erilaiset sosiaaliset ongelmat kasautuvat yhteen. Myös käsitteet marginaalisuus ja huono-osaisuus kuvaavat sosiaalisten ongelmien kasautumista. (Aaltonen ym. 2003, 360.)

Syrjäytyminen pitäisi nähdä prosessina, joka tarkoittaa siirtymistä elämänhallinnasta lähemmäs syrjäytymistä. Monet puutteelliset hyvinvointitekijät ovat osallisena syrjäytymisen etenemiseen ja aiheuttavat myös elämänhallinnan heikentymistä. Syrjäytymisen voidaan sanoa olevan sitä syvempää, mitä useammalta elämänalueelta ihminen vetäytyy. Sosiaaliset suhteet, taloudelliset resurssit, vaikuttamismahdollisuudet sekä vuorovaikutus ovat tekijöitä, joiden kannalta syrjäytymistä voi tarkkailla. (Aaltonen ym. 2003, 361.)

Puhuttaessa pelkästään elintason liittyvistä puutteista, syrjäytymisen voi yhdistää köyhyyden käsitteeseen. Laajemmin tulkittuna syrjäytyminen on elämäntilanne, jossa useat tekijät uhkaavat yksilön hyvinvointia. Riittävän toimeentulon lisäksi ihminen voi syrjäytyä koulutuksesta, työstä, sosiaalisista suhteista ja asumistasosta sekä menettää mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen. (Tapaninen ym. 2002, 57.)

Nuoruus elämänvaiheena ja sitä koskevat muutokset vaikuttavat syrjäytymisalttiuteen. Peruskoulusta siirtyminen jatko-opiskeluun ja työhön ovat osa nuoren normaalia kehitystä. Siihen kuuluu myös lapsuudenkodista irtaantuminen omaan itsenäiseen elämään. Nämä ovat muutoksia, jotka koskevat siirtymistä lapsuudesta aikuisuuteen. Nuoret kokevat yksilöllisiä muutoksia koskien muun muassa kaverisuhteita tai vanhempien avioeroa. Monien elämänmuutosten kasautuminen melko lyhyeen aikaväliin muodostaa riskialttiin olosuhteen. (Lämsä 2009, 36.)

Nuoren syrjäytymisriskin aiheuttaja on sosiaalisten suhteiden puute ja vuorovaikutuksen ulkopuolelle jääminen. Sosiaalisilla sidoksilla on oleellinen merkitys, kun nuori integroituu yhteiskuntaan. Sosiaalisia sidoksia voivat olla koulutus, perhe, työ ja kaverit. Ihmisellä on vaara syrjäytyä, jos sosiaalisia sidoksia on vähän. Nuorten syrjäytymistä voidaan kutsua monimutkaiseksi prosessiksi. Siihen vaikuttavat riskit, niistä selviytyminen ja eri hyvinvointipuutteiden kasautuminen. Nuoren syrjäytyminen aiheuttaa yhteiskunnalle taloudellisia kustannuksia, ja nuorelle ja hänen perheelleen henkistä kärsimystä. (Aaltonen ym. 2003, 361-362.)

Syrjäytyminen voidaan käsittää yhteiskunnan ja yksilön välisten siteiden heikkoudeksi, jolloin asiaa voidaan tarkastella yhteiskunnallisten tekijöiden kannalta. Erityisesti pitkään jatkuvaa työttömyyttä voidaan pitää sellaisena syrjäytymisen määreenä, joka aiheuttaa ongelmia sekä yksilöille että perheille. Yksilöllisen ja yhteiskunnallisen puolen merkitystä syrjäytymiseen ei voida erottaa toisistaan. Siksi tarvitaan sekä yksilöä kuntouttavia että talouspoliittisia toimenpiteitä vahvistamaan yhteiskunnallista osallisuutta. (Raunio 2004, 219-220.)

3.3 Nuoruusajan yksinäisyys

Yksinäisyys on sosiaalisten suhteiden puutetta, joka heikentää hyvinvointia (Saari 2009, 42). Sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijät kohtaavat yksinäisiä ihmisiä melkein päivittäin. Yksinäisyydellä voidaan tarkoittaa yksin asumista ja

läheisten ihmisten puuttumista. (Heiskanen & Saaristo 2011, 9.) Se on osin myös sosiaalisesti rakentunutta. Ihminen voi tuntea yksinäisyyttä riippumatta sosiaalisten suhteiden määrästä ja tiiviyydestä. Toisaalta ihminen voi tuntea itsellään olevan useita sosiaalisia suhteita, vaikka niitä oikeasti olisikin niukasti. (Saari 2009, 125-126.)

Yksinäisyys on normaali nuoruuden kehitykseen kuuluva tunne silloin, kun se liittyy kotoa irtautumiseen ja itsenäistymiseen. Nuori alkaa tukeutua enemmän ikätovereihinsa, joilta hän ei kuitenkaan saa samanlaista turvan tuntua kuin vanhemmiltaan. Tämä voi aiheuttaa tunteen yksinäisyydestä. Hyvässä tilanteessa nuori sekä säilyttää hyvän suhteen vanhempiinsa että saa itselleen tärkeitä ystävyys-suhteita. Vapaaehtoinen yksinäisyys voi olla rakentava voimavara, mutta pakollinen yksinäisyys on ihmistä hajottava tekijä, joka estää toteuttamasta sosiaalisia tarpeita. Ihminen tarvitsee ehjäksi kasvamiseen henkistä ja fyysistä läheisyyttä, joita nuori kaipaa ikätovereiltaan. (Uusitalo 2007, 23-24)

Nuoren ystävyys-suhteita voivat hankaloittaa erilaiset sairaudet, epätavallinen lahjakkuus, seksuaalinen suuntautuneisuus sekä vammaisuus. Esimerkiksi masentunut nuori on usein passiivinen, eikä häntä ole siksi helppo lähestyä ja hylätyksi tulemisen pelko voi näkyä muiden torjumisena. Erilaisuutta aiheuttavat ominaisuudet voivat nuoren kokemusmaailmassa tuntua esteiltä ystävyys-suhteiden muodostamiselle. (Uusitalo 2007, 32-33).

Weissin (1974) mukaan yksinäisyydellä on kaksi erilaista muotoa. Nämä ovat emotionaalista eristyneisyydestä sekä sosiaalisesta eristyneisyydestä johtuva yksinäisyys. Emotionaalinen eli tunteisiin perustuva yksinäisyys aiheuttaa sisäistä tyhjyyden tunnetta, masennusta ja ahdistusta sekä hylätyksi tulemisen pelkoa. Sosiaalinen yksinäisyys johtuu epäonnistuneesta tai sellaiseksi koetusta pyrkimyksestä liittyä sosiaaliseen yhteisöön. Sosiaalista yksinäisyyttä kokeva ihminen pyrkii tulemaan muiden kanssa samankaltaiseksi selviytyäkseen yksinäisyydestään. (Tiikkainen 2011, 67-68.)

Yksilön kokema hyvinvointi liittyy useimmiten ryhmän tai yhteisön jäsenyyteen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Ihminen tahtoo viettää lapsuutensa vanhempiensa kanssa, luoda koko elämän kestäviä ystävyysuhteita sekä elää parisuhteessa. Yksinäisyydellä tarkoitetaan yleensä tunnepohjaista eli emotionaalista tilaa, jolloin ihminen tarvitsee muiden ihmisten kanssa olemista samaan aikaan kun kokee olevansa heistä erillään. Tällainen kielteinen yksinäisyys alentaa sekä sosiaalista hyvinvointia että terveyttä. (Saari 2009, 9.)

Yksinäisyyden ja terveyden väliltä on löydetty viisi erilaista syy-seuraussuhdetta:

1. Terveyskäyttäytyminen: Läheisten ihmissuhteiden puuttuminen tai aiheuttavat oman terveyden laiminlyöntiä, koska sosiaalinen kontrolli ei rajoita tai suuntaa yksinäisen ihmisen käyttäytymistä.
2. Stressitekijät: Yksinäisellä ihmisellä on elämässään enemmän ristiriitoja ja jännitteitä kuin yleensä, ja he kokevat ansiotyönsä turhauttavaksi keskimääräistä useammin.
3. Stressin kokeminen ja selviytyminen: Yksinäinen ihminen ei nauti elämästä yhtä paljon kuin muut, ja hänen aktiivisuutensa on vähäistä.
4. Fysiologiset muutokset: Yksinäisen ihmisen stressihormonien määrä on korkeampi kuin muulla väestöllä. Ongelmatilanteissa he ovat myös keskimääräistä passiivisempia.
5. Univaikeudet: Ihminen nukkuu keskimääräistä huonommin ollessaan yksinäinen. Huonoilla yönillä on terveyttä alentavia vaikutuksia. (Saari 2009, 45-46.)

Aikuisten tehtävänä on tukea nuorten ystävyysuhteita ja auttaa jopa niiden solmimisessa. Hyväksytyksi ja rakastetuksi tuleminen on nuorelle tärkeää, kuten myös tunne siitä, että tuottaa ystävilleen iloa. Yhteisillä kokemuksilla on suuri merkitys nuoren hyvinvoinnille. (Uusitalo 2007, 27-28.) Ystävyysuhteet suojaavat stressiltä koko elämän ajan. Läheisillä ystävyysuhteilla on myös yhteys hyvään itsetuntoon ja onnellisuuteen. (Berger 2009, 525.)

Ihmissuhteet ovat osa elämänhallintaa ja ihminen on luonnostaan sosiaalinen. Elämän mielekkyys löytyy läheisistä ihmissuhteista ja yhteisen hyvän eteen toimimisesta. Yksinäinen nuori voi korvata puuttuvia ystävyysuhteitaan tekemällä töitä, liikkumalla tai laihduttamalla liiallisesti saadakseen hallinnantunteen edes omasta ruumiistaan. (Uusitalo 2007, 35.)

Yli 15-vuotiaista suomalaisista joka viides kokee säännöllisin väliajoin yksinäisyyttä. Osin yksinäisyys on elämäntilannesidonnaista. (Saari 2009, 140.) Kouluterveystutkimukseen (2008/09) perustuen 11-12 % ammatillisen koulutuksen ja lukion miesopiskelijoista tuntee, ettei heillä ole läheistä ystävää. Naisopiskelijoiden osuus on 5 %. Korkeakouluopiskelijoilla yksinäisyys on melkein yhtä yleistä. (Kunttu 2011, 130.)

Yksinäisyyttä kokeneilla ihmisillä on todettu yhteisiä piirteitä, kuten heikkoja sosiaalisia taitoja sekä haluttomuutta sosiaalisten riskien ottamiseen. Tällaiset piirteet rajoittavat sosiaalisia suhteita ja vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen. Ihmisen saama jatkuva kielteinen palaute voi aiheuttaa yksinäisyyttä ja avuttomuutta, myönteinen palaute puolestaan edistää kokemusta elämän mielekkyydestä ja omasta merkityksellisyydestä. (Tiikkainen 2011, 74-75.)

Kouluterveyskyselyssä (2009) selvitettiin ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Lähes 26 prosenttia ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista koki vanhemmuuden puutetta. (Taulukko 1)

Taulukko 1. Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviä tekijöitä. (SOTKANet 2012)

	Koko maa	Turku
	yhteensä	
	2009	
Vanhemmuuden puutetta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	25,9	24,5
Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	11,3	8,8
Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	8,4	7,3
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	17,4	18,7
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	40,7	42,0
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	39,4	34,0
Päivittäin vähintään kaksi oiretta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	18,3	16,4
Kokee terveydentila keskinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	21,1	21,3

Terveydentilan kokeminen keskinkertaiseksi tai huonoksi oli myös yleistä. Päivittäinen oireilu ja masennus sekä ystävien puute näkyivät kouluterveyskyselyn tuloksissa. Nuorten kuukausittainen alkoholinkäyttö, päivittäinen tupakointi ja huumeiden kertakokeilut olivat huolestuttavan yleisiä. (Taulukko 1)

4 TUKITOIMET TURUN AMMATTI-INSTITUUTISSA

4.1 Tutkimusympäristö

Turun ammatti-instituutti on yksi suurimmista toisen asteen koulutuslaitoksista. Sen toiminta alkoi 1.8.1998. Turun ammatti-instituutilla on kahdeksan eri toimipaikkaa Turussa ja sen ylläpitäjä on Turun kaupunki. Siellä annetaan sekä perus- että lisäkoulutusta nuorille ja aikuisille ja koulutusta tarjotaan myös maahanmuuttajille. Opinnot on mahdollista suorittaa myös oppisopimuskoulutuksena. Koulutustarjontaan kuuluvat tekniikan, kaupan ja palvelun sekä terveyden ja hyvinvoinnin alat. (Turun ammatti-instituutti 2012a)

Turun ammatti-instituutin suuresta opiskelijamäärästä osa keskeyttää opintonsa tai eroaa oppilaitoksesta kokonaan. Opiskelijahuollossa pyritään varmistamaan, että jokaisella opiskelijalla on jatkosuunnitelma oppilaitoksesta erotessaan. Ammatti-instituutin erotilaston mukaan syitä oppilaitoksesta eroamiselle ovat esimerkiksi kiinnostuksen puute, siirto toiseen koulutukseen, opiskeluvaikeudet sekä terveydelliset ja mielenterveydelliset syyt. Kaikki nuoret eivät halua eritellä tarkkaa syytä eroamiselleen. Tällöin perusteluksi voi valita henkilökohtaiset syyt tai syytä ei tarvitse kertoa. Suurin osa eronneista on nuoria, mutta tilastosta ilmenee myös aikuisopiskelijoiden määrä. (Liite 3)

4.2 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuolto tarkoittaa opiskelijan hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä onnistuneen oppimisen edistämistä. Se on sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitämistä ja edistämistä. Opiskelijahuollolla tarkoitetaan myös toimintaa, joka lisää kaikkien edellä mainittujen asioiden edellytyksiä. Opiskelijahuollon tavoitteena on oppilaitoksen yhteisöllisyyden lisääminen ja turvallisen kouluympäristön järjestäminen sekä opiskelijoiden hyvinvoinnin kasvattaminen. Oppimisvaikeuksien ja erilaisten ongelmien huomioiminen sekä opintojen

keskeyttämisten ehkäiseminen ovat opiskelijahuollon tehtäviä. Opiskelijahuollon on tärkeää myös motivoida ja auttaa opiskelijoita vaikuttamaan ja olemaan osallisena oppilaitoksen hyvinvoinnin parantamisessa. (Peltonen & Rajamäki 2011, 90–92.)

Opiskelijahuolto tukee opiskelijoiden siirtymistä jatko-opiskeluun tai työelämään. Elämäntilanteen valmiuksien vahvistaminen on myös oleellista. Opiskelijahuollolla on velvoite tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus lastensuojelulakiin perustuen. Tämä mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja tuen tilanteissa, jotka ovat vaaraksi opiskelijan turvallisuudelle, terveydelle tai kehitykselle. Oppilaitoksen ja kodin yhteistyöhön pitää kehitellä toimintamuotoja, joiden avulla erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tarpeet sekä opintojen ja elämäntilanteen tukeminen huomioidaan tarpeeksi. (Peltonen & Rajamäki 2011, 93.)

Turun ammatti-instituutin opiskelijahuoltoon sisältyy Tukitiimi, johon kuuluvat sosiaaliterapeutti, kuraattori, kaksi urasuunnittelijaa, kolme psykologia ja opiskelijatoiminnan koordinaattori. Opiskelijan on mahdollista käyttää Tukitiimin palveluita, joiden on tarkoitus tukea päivittäistä elämäntilannetta. Opiskelija voi ottaa suoraan yhteyttä Tukitiimin työntekijään tai opettaja tai terveydenhoitaja voi ohjata hänet sinne. (TAI 2012b)

Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti keskustelemaan opiskelijoiden tilanteesta. Opiskelijan asiat päätyvät opiskelijahuoltoryhmän käsiteltäväksi yleensä ryhmänohjaajan tai Tukitiimin työntekijän kautta silloin, kun opiskelijalla on paljon poissaoloja tai hänestä on muutoin herännyt huoli. Opiskelijahuoltoryhmässä kuullaan opiskelijan kanta asiaan. Kun kyseessä on alaikäinen opiskelija, myös huoltaja kutsutaan paikalle. Opiskelijahuoltoryhmässä tehdään päätökset esimerkiksi varoitusten antamisista ja määräaikaisista erottamisista.

Tukitiimi järjestää yksilöohjausta ja erilaisia vertaistukiryhmiä. Yksilöohjaus voi olla esimerkiksi keskustelua, apua hakemusten täyttämässä tai ammatinvalintaan liittyvää ohjausta. Ryhmät on suunnattu eri aihepiireissä

tukea tarvitseville, kuten omaan kotiin muuttaville tai jännittäjille. Suunnitteilla on myös tyttöjen oma ryhmä, jonka tarkoituksena on tukea nuoria naisia, jotka opiskelevat miespainotteisilla aloilla.

4.3 Vertaistukiryhmät

Ryhmätoiminta on suunnattu tietyille kohderyhmälle. Toiminta on opetuksellista ja ohjauksellista, mutta se voi olla myös terapeutista. Muutoksen tukeminen tai uuden tiedon antaminen ovat ryhmän tehtäviä. (Martin 2011, 122.)

Ryhmään kuulumiseen liittyy useita hoitavia tekijöitä. Ryhmässä voi esimerkiksi kyetä puhumaan asioista, joista ei ole helppo kertoa sen ulkopuolella. Tällöin ryhmän jäsen huomaa, että muillakin on samankaltaisia vaikeuksia, ja hän kokee tulevansa ymmärretyksi. Lisäksi elämönhallinnan tunne voi lisääntyä toisten auttamisen kokemuksen myötä. (Vilén ym. 2008, 276-278.)

Sosiaalinen tuki on vuorovaikutusta ja sillä on yhteys mielenterveyden positiivisiin ulottuvuuksiin ja emotionaaliseen hyvinvointiin. Ryhmän jäsenet antavat toisilleen emotionaalista, toiminnallista tai aineellista tukea. Kun voimavarat ovat heikkoja, sosiaalinen tuen merkitys korostuu. (Ruishalme & Saaristo 2007, 81.)

Kotiovi-kurssi

Kotiovi-kurssi on tarkoitettu niille opiskelijoille, jotka suunnittelevat itsenäistä elämää lähiaikoina. Ryhmä tapaa yhteensä kymmenen kertaa. Kurssia järjestetään kaksi kertaa lukuvuoden aikana ja kurssi kuuluu opiskelijoiden vapaasti valittaviin opintoihin. Opiskelijan saa yhden opintoviikon kurssin suorittamisesta. (TAI 2012c)

Kotiovi-kurssin tavoite on lisätä tietoa oman kodin perustamisesta, harrastuksista ja raha-asioiden hoitamisesta. Työelämän asiat ja nuoren oikeudet ja velvollisuudet ovat myös osa kurssia. Kurssilla tehdään erilaisia tehtäviä ja harjoituksia, joiden kautta asioita opitaan. (TAI 2012c)

Mielialataidot-kurssi

Kurssilla opetellaan, miten omaa mielialaa voi säädellä ja tutkia. Olennaisia käsiteltäviä teemoja ovat ajatusten, sosiaalisten suhteiden sekä toiminnan yhteys mielialaan. Tavoitteena on masennuksen ehkäisy ja itsehoitotaitojen oppiminen. Ryhmässä on yhteensä 6-8 opiskelijaa. Uusien asioiden opettelu toteutuu myös itsenäisen työskentelyn avulla. Tapaamiskertoja on kymmenen, joista jokainen kestää kaksi tuntia. Kurssi järjestetään kaksi kertaa vuodessa sekä syys- että kevätlukukaudella. (TAI 2012c)

Jännittäjien ryhmä

Jännittäjien ryhmä on suunnattu niille opiskelijoille, jotka jännittävät esimerkiksi esiintymistä tai sosiaalisia tilanteita. Ryhmä järjestetään kerran vuodessa syyslukukaudella ja siihen voi osallistua kerralla 6-8 opiskelijaa. Kurssin tavoitteena on jännittämisen hallinnan oppiminen ja keinoina ovat jännittämistä koskeva informaatio, vertaistuki ja itsetuntemusharjoitukset. Ryhmässä tehtyihin harjoituksiin kuuluvat myös hengitys- ja rentoutumisharjoitukset. Jännittäjien ryhmä tapaa kahdeksan kertaa, ja yksi tapaamiskerta kestää puolitoista tuntia. (TAI 2012c)

4.4 Yksilöohjaus

Palveluohjaus

Palveluohjaus on toimintamalli, jonka kautta asiakas saa tarpeitaan vastaavia palveluita ja tukea elämäntilanteensa mukaisesti. Se on myös asiakkaan ja työntekijän kumppanuudelle perustuva työmenetelmä. (Pietiläinen & Seppälä 2003, 10–11.) Palvelujärjestelmän näkökulmasta kumppanuudelle perustuvalla yhteistyöllä tarkoitetaan asiakaslähtöistä työskentelytapaa. Asiakaslähtöisyys toteutuu esimerkiksi silloin, kun asiakasta kuunnellaan ja hänen omia ratkaisujaan ja mielipiteitään kunnioitetaan. (Pietiläinen & Seppälä 2003, 27.)

Palveluohjaus perustuu tavoitteelliselle asiakaslähtöiselle työlle. Vastavuoroisuus korostuu asiakkaan ja työntekijän vuorovaikutuksessa.

Palveluohjauksen käytetyin menetelmä on keskustelu, jolloin asiakkaalle merkityksellisistä asioista keskustellaan yhdessä. Kirjaaminen on oleellista palveluohjausprosessin aikana. Sen merkityksellisin tehtävä on tietopohjan ylläpitäminen, jolloin asioiden etenemistä voi seurata. (Pietiläinen & Seppälä 2003, 34-36.) Asiakkaan tilannetta tarkkaillaan yhtenä kokonaisuutena ja työskentelyn tavoitteena on elämänhallinnan vahvistaminen. (Pietiläinen & Seppälä 2003, 43).

Palveluohjauksessa hyödynnetään koko asiakkaan verkostoa, kun hänen avuntarvettaan kartoitetaan ja tukikeinoja suunnitellaan (Suominen & Tuominen 2007, 5). Palveluohjaus on työskentelymuotona asiakaslähtöinen ja siinä korostuu asiakkaan etu. Palveluohjauksen prosessissa määritetään asiakkaan palvelutarpeet ja hänen omat voimavaransa. (Suominen & Tuominen 2007, 7.)

Yksilökeskustelu

Henkilökohtainen ohjaus toteutuu ohjaajan ja ohjattavan välillä. Ohjauskeskustelussa korostuu melkein samat keskustelutaidot kuin tavallisessakin keskustelutilanteessa. Keskustelussa mukana olevat kuuntelevat ja puhuvat vuorollaan tarkoituksenaan välittää viestejä ja saada vastauksia. Keskustelulla haetaan myös yhteisymmärrystä, sillä yhdessä suunnitellaan ja jaetaan ajatuksia. Keskustelu mahdollistaa osapuolten lähentymisen. Se myös antaa sosiaalisuuden toteuttamiseen ja henkiseen kasvuun mahdollisuuksia. (Pekkari 2008, 10, 14-15.)

Aktiivinen kuuntelu on merkityksellinen osa keskustelua. Ohjaaja saa keskustelun aikana tietoa ohjattavasta. Ohjattava kokee, että hänen asiansa otetaan huomioon. Ohjattava tuntee myös, että häntä kuunnellaan. (Pekkari 2008, 15.)

Uraohjaus

Turun ammatti-instituutissa työskentelee kaksi urasuunnittelijaa. Heidän työtehtävänsä on sekä edistää että tukea opiskelijan opintojen suorittamista loppuun asti, sillä opiskeluaikana saattaa tulla vaihteita, jolloin tarvitaan lisätukea jaksamiseen ja opintojen etenemiseen. Urasuunnittelijat antavat ohjausta ja tietoa erilaisista vaihtoehdoista, jos opiskelijan opinnot keskeytyvät. (Tai 2012d)

Ohjauksen lisäksi urasuunnittelijat tekevät nivelvaiheyhteistyötä Turun yläkoulujen opinto-ohjaajien ja tarvittaessa muun henkilökunnan kanssa. Opiskelija voi ottaa yhteyttä urasuunnittelijaan esimerkiksi motivaatio-ongelmissa, alan vaihdossa, opintojen keskeytyessä tai työelämää koskevissa kysymyksissä. (TAI 2012d)

Sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen

Koulukuraattori huolehtii koulun sosiaalityöstä. Kuraattorin tehtävä on ennen kaikkea huolehtia oppilaan sosiaalisesta hyvinvoinnista. Sosiaalinen hyvinvointi sisältää asumisen, taloudelliset asiat, perheasiat, turvalliset olosuhteet sekä hyvinvoinnin koulussa ja vapaa-aikana. (Mielenterveyden keskusliitto 2012)

Sosiaalikuraattori tukee opiskelijaa arkielämän tilanteissa antamalla neuvoja ja ohjaamalla kaikenlaisissa asioissa. Sosiaalikuraattori auttaa sosioekonomisissa asioissa, kuten opintoetuuksissa ja taloudellisissa ongelmissa, itsetuntoasioissa, ihmissuhde- ja perheongelmissa sekä asunnon hankintaan ja itsenäistymiseen liittyvissä asioissa. Sosiaalikuraattoriin voi olla yhteydessä myös silloin, kun on tarvetta keskustella aikuisen kanssa luottamuksellisesti. (TAI 2012e)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

5.1 Tutkimuksen tavoite ja tutkimustehtävät

Kvalitatiivisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu ongelman muuttuminen tutkimuksen kulun aikana. Sanaa ongelma ei aina edes käytetä kvalitatiivisessa tutkimuksessa, vaan oleellisempaa on käyttää tutkimustehtävän määrittelyä. (Hirsjärvi ym. 2001, 114.) Tutkimme sitä, millä keinoilla nuorten hyvinvointia tuetaan Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä ja mikä tuen merkitys oli nuorille.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada esiin nuorten omia ajatuksia siitä, miten tuki- ja ohjauspalvelut heidän kohdallaan toimivat, millaisena he ne kokivat ja saivatko he niitä tarpeeksi. He saivat myös kertoa mahdollisia kehittämissuhteita tukitoimiin. Tämän tarkoituksena oli että nuoret kokisivat saavansa vaikutusmahdollisuuksia tukimuotojen kehittämiseen ja siten hyötyisivät tuesta entistä enemmän. Toivomme tutkimustulosten vaikuttavan siihen, miten laajasti opiskelijoita tuetaan heidän hyvinvoinnissaan ja elämänhallinnassaan myös tulevaisuudessa.

Lähdimme rakentamaan tutkimustehtäviä tavoitteidemme mukaisesti. Jäsensimme kysymykset aihepiireittäin: miten hyvinvointia tuetaan ammatti-instituutin Tukitiimissä, millaiset tukitoimet ovat nuorten itsensä mielestä olleet toimivia, sekä miten tukitoimia voisi heidän mielestään kehittää.

Tarkennetut tutkimustehtävät ovat:

- 1) Miten nuorten hyvinvointia tuetaan Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä?
- 2) Mitkä tukitoimet ovat nuorten mielestä toimineet hyvin?
- 3) Miten toimintaa voisi nuorten mielestä kehittää?

5.2 Kehittämistehtävä

Kehittäminen on yleensä konkreettista toimintaa, jonka tarkoituksena on saavuttaa jokin selkeästi määritelty tavoite. Pyrkimyksenä on joko toimintatavan tai toimintarakenteen kehittäminen. Toimintatapaa koskiessaan kehittäminen tarkoittaa suppeimmillaan yhden työntekijän työtapojen kehittämistä, ja laajimmillaan koko organisaation laaja-alaista toiminnan selkiyttämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 14.)

Kehittämisellä tähdätään aiempaa tehokkaampiin ja parempiin toimintatapoihin (Toikko & Rantanen 2009, 16). Tarkoituksena voi olla myös uusien tuotteiden tai palveluiden levittäminen. Kehittämistoiminta perustuu useimmiten olemassa olevaan ongelmaan, josta tarve kehittämiselle syntyy. (Toikko & Rantanen 2009, 57.)

Kehittämistehtävänäme oli menetelmäkansion kokoaminen Koivulakotiin. Keräsimme kansion sellaisia ammatti-instituutin Tukitiimin käyttämiä menetelmiä, jotka perustuivat tutkimustuloksiimme. Saadaksemme menetelmäkansion sisällön vastaamaan Koivulakodin tarpeita paremmin, kokosimme siihen myös muita ammatti-instituutissa käytettäviä menetelmiä. Menetelmäkansion tavoitteena on tukea ja parantaa Koivulakodissa asuvien nuorten hyvinvointia ja elämänhallintaa ja antaa työvälineitä Koivulakodin työntekijöille.

Saadaksemme Koivulakodin työntekijöiden näkökulman siitä, millaisia menetelmiä he toivoisivat käyttöönsä, pidimme palaverin vastaavan hoitajan

kanssa. Kerroimme ammatti-instituutissa tehdyn tutkimuksen tuloksista, ja niiden pohjalta lähdimme käymään läpi Tukitiimillä käytössä olevia menetelmiä. Mukanamme oli tutkimustuloksiin perustuen Kotiovi-kurssin materiaaleja sekä lisäksi Friski-työkirja. Palaveri kesti 1,5 tuntia. Menetelmäkansion aihepiireiksi tarkentuivat itsenäistyminen, hyvinvointi, seurustelu ja seksuaalisuus, päihteet sekä rahan käyttö.

5.3 Tutkimuksen menetelmät

Tutkimukseksi voidaan kutsua useanlaista toimintaa, kuten tietojen hankintaa ja luokittelua, kartoitusten tekoa, kerättyjen haastatteluaineistojen kuvauksia sekä tilastotietojen esityksiä. (Hirsjärvi ym. 2001, 23.) Kvalitatiivisilla tutkimusmenetelmillä tarkoitetaan useimmin ei-tilastollisia kenttätutkimusmenetelmiä. (Grönfors, 1982, 11). Tutkijan asema on laadullisessa tutkimuksessa keskeinen (Eskola & Suoranta 1998, 20).

Laadullisen tutkimusmenetelmän yhtenä erityispiirteenä voi olla se, että tavoitteena ei ole totuuden löytäminen siitä tutkittavasta asiasta. Tavoitteena on muotoutuneiden tulkintojen kautta osoittaa henkilön toiminnasta jotain, mitä ei voi tavoittaa välittömän havainnon avulla. Tulkintoja on mahdollista tehdä sellaisten vihjeiden avulla, jotka on luotu ihmisten kuvailevien kokemusten tai näkemysten avulla. (Vilkka 2005, 98.) Tutkimusmenetelmämme oli haastattelu ja haastattelumuotona käytimme teemahaastattelua.

Haastattelu on yksi tiedonhankinnan perusmuoto. Käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteissä tutkimushaastattelu eri muodoissaan on käytetyimpiä menetelmiä. On helppo ymmärtää miksi näin on: hyvin joustavana menetelmänä haastattelu soveltuu monenlaisiin tarkoituksiin, sillä sitä voidaan käyttää lähes kaikkialla, ja sen avulla voidaan saada syvällistä tietoa. Haastattelu on metodi, jonka tutkimuksen eri osapuolet kokevat yleensä miellyttäväksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 11.)

Teemahaastattelu

Teemahaastattelussa teema-alueet eli kysymysten aihepiirit on valmiiksi määritelty. Tätä tutkimusmenetelmää käytettäessä kysymyksillä ei välttämättä ole tarkkaa järjestystä tai muotoa. Haastattelijan täytyy varmistaa, että teema-alueet käydään läpi haastateltavana olevan henkilön kanssa. Teema-alueiden laajuus voi kuitenkin poiketa eri henkilöitä haastateltaessa. (Eskola & Suoranta 1998, 87.)

Teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun kysymykset liittyvät tiettyyn aihealueeseen. Teemahaastattelu huomioi ihmisten omat kokemukset ja tunteet ja mahdollistaa tutkijan ja tutkittavan välille strukturoitua haastattelua vapaamman keskustelun. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48.)

Teemahaastattelussa ei ole oleellista teemojen käsittely järjestyksessä. Kuitenkin teemat esitellään haastateltavalle ryhmänä kysymyksiä. (Vilka 2005, 104.) Kasvatus- ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa hyödynnetään usein tätä haastattelumenetelmää, sillä se vastaa useita kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillisiä lähtökohtia. (Hirsjärvi ym. 2001, 195.)

Rakensimme haastattelurungon tutkimustehtävien perusteella syntyneiden aihealueiden eli teemojen mukaisesti (Liite 2). Tarkensimme jokaista teemaa lisäkysymyksillä, jotta opiskelijoiden oli helpompaa vastata niihin. Haastattelut etenivät teemoittain, mutta kuten teemahaastattelulle on tyypillistä, joidenkin haastateltavien kohdalla jotkin teemat käsiteltiin muita laajemmin. Pyrimme myös asettamaan kysymykset niin, että ne jättivät tila vapaalle keskustelulle. Nauhoitimme suorittamamme teemahaastattelut saadaksemme aikaan luontevamman haastattelutilanteen ilman muistiinpanovälineitä, ja toisaalta varmistaaksemme kaiken oleellisen asian tallentumisen.

Haastattelujen nauhoittamisen avulla vuorovaikutustilanteesta saadaan tallennettua kaikki olennaiset asiat. Vaikka haastattelijan tarkoituksena olisi kirjoittaa vastaukset sanatarkasti, ilman nauhoittamista ei saada kaikkia haastatteluun sisältyviä elementtejä talteen. Nauhuria ei kuitenkaan voida käyttää ilman haastateltavan suostumusta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 92-93.)

5.4 Tutkimusaineiston kerääminen

Keräsimme aineistomme toukokuun ja kesäkuun 2012 aikana. Tutkimusaineistomme muodostui kahdeksan nuoren haastatteluvastauksista. Alaikäisten opiskelijoiden vanhemmilta pyysimme haastatteluluvan puhelimitse. Toteutimme haastattelut yksilöhaastatteluina. Haastattelujen sopiminen sujui muuten hyvin, mutta kahden ensimmäisen haastattelun ajankohtaa jouduttiin vaihtamaan ja yksi haastateltavista peruutti yllättäen osallistumisensa. Siksi oli hankittava uusi haastateltava, ja saimmekin nopeasti yhden opiskelijan osallistumaan. Nuorten haastattelut suoritettiin Turun ammatti-instituutin tiloissa, paitsi yksi haastattelu tehtiin työpajalla.

Jokaisen nuoren haastatteluun oli varattu puoli tuntia. Olimme kuitenkin varautuneita siihen, että haastatteluissa menee kauemmin. Pidimme tätä aikaa sopivana, sillä emme halunneet haastatteluista liian raskaita opiskelijoille ja toivoimme tämän alentavan kynnystä haastatteluun osallistumiseen. Annoimme haastattelukysymykset haastateltaville nähtäviksi ennen haastattelun alkamista. Pidimme tärkeänä, että kysymykset sai nähdä ensin, jotta vastaaminen sujuisi helpommin. Haastateltavilla oli myös oikeus tietää etukäteen mitä heiltä kysytään. Haastattelut menivät odotusten mukaisesti. Osalle vastaaminen tuotti vaikeuksia, mutta kysyimme lisäkysymyksiä, jotka mahdollisesti auttoivat kysymyksiin vastaamista ja jotka lisäsivät haastattelun keskustelunomaisuutta. Haasteena oli saada nuorten mielipiteet esille ja antaa heille kokemus heidän mielipiteidensä merkityksellisyydestä. Näitä asioita pyrimme korostamaan sekä haastatteluajoja sopiessamme että itse haastattelutilanteessa.

5.5 Aineiston analyysi

Kun haastattelu- ja havainnointimateriaali on kerätty, se kirjoitetaan puhtaaksi ja analysoidaan. Haastattelunauhojen sanasanainen puhtaaksikirjoittaminen on litterointia, joka voidaan tehdä kokonaan haastatteludialogista, puheesta tai teema-alueista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 138.) Teemoittelussa litteroidusta

aineistosta etsitään tutkimusongelmaa vastaavia asioita, jotka luokitellaan tiettyjen teemojen perusteella (Eskola & Suoranta 1998, 175-176).

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen analysoinnin perusmenetelmä. Tutkija Tomi Laine on tehnyt rungon, jota on mahdollista käyttää analyysin etenemisen kuvailemisessa. Ensin päätetään, mikä omassa tutkimusaineistossa on mielenkiintoista. Toiseksi aineisto käydään läpi niin, että mielenkiintoisiksi päätetyt asian merkitään eli koodataan ja kiinnostuksen ulkopuolelle jäävä aineisto jätetään pois. Jokainen tutkija toteuttaa aineiston koodaamisen parhaaksi kokemallaan tavalla. Koodatut asiat kerätään tämän jälkeen yhteen. Seuraavaksi tutkimusaineisto joko tyypitellään, teemoitellaan tai luokitellaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Lopuksi aineistosta tehdään yhteenveto. Tutkijan on huomioitava, että laadullisessa aineistossa on paljon mielenkiintoisia asioita. Tutkimustehtävästä, tutkimusongelmasta tai tutkimuksen tarkoituksesta huomataan, mihin mielenkiinto tutkimuksessa kohdistuu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.)

Tutkimuksen varsinainen analyysi toteutuu vaiheessa, jossa aineisto luokitellaan, tyypitellään tai teemoitellaan. Teemoittelussa kuvataan, mitä teemoista on sanottu. Se muistuttaa luokittelua. Laadullinen aineisto pilkotaan osiin ja ryhmitellään eri aihealueiden mukaisesti. Tämä mahdollistaa aineistossa ilmenevien teemojen vertailun. Teemoittelun tarkoitus on etsiä aineistosta sellaisia asioita, jotka kuvailevat tiettyä teemaa. Aineiston pilkkominen on melko helppoa, jos aineisto on hankittu teemahaastatteluilla, sillä haastattelun teemat helpottavat aineiston jäsentelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Ennen tutkimuksen valmistumista analysoituja tuloksia on tulkittava. Tämä tarkoittaa tulosten pohtimista, esiin nousseiden asioiden selventämistä sekä johtopäätösten tekemistä. Tuloksista pyritään kokoamaan asioita jotka vastaavat tutkimustehtävään. (Hirsjärvi ym. 2001, 211-212.)

Valitsimme tutkimusaineistomme analysointimenetelmäksi sisällönanalyysin. Siirsimme nauhoitetun tutkimusaineiston tietokoneelle ja kirjoitimme haastattelut puhtaaksi. Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 23 sivua. Sen jälkeen analysoimme

haastattelumateriaalista esiin nousseita teemoja. Teimme tuloksista erillisen tiedoston.

Luimme litteroidun aineiston tarkasti läpi. Seuraavaksi päätimme, mikä aineistossa on tutkimustehtävien kannalta oleellista ja mitkä asiat voi jättää pois. Tutkimusmenetelmämme oli teemahaastattelu, mikä helpotti tutkimusaineistomme analyysiä, kun teemat olivat valmiina. Teemoittelimme tutkimusaineiston tiettyjen teema-alueiden mukaisesti. Käytimme analysoinnin apuna värikoodeja, jotka helpottivat analyysiä. Sen jälkeen etsimme tutkimusaineistosta eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Haastateltavien taustatiedot

Ammatti-instituutin haastateltavat valikoituivat Tukitiimin urasuunnittelijoiden ja sosiaalikuraattorin asiakkaista. Osa haastateltavista käytti myös muita Tukitiimin palveluja. Haastateltavia oli yhteensä kahdeksan, joista viisi oli miehiä ja kolme naisia. Iältään he olivat 17–23-vuotiaita. Yksi haastateltavista oli keskeyttänyt opintonsa, muut olivat Turun ammatti-instituutin kokopäiväisiä opiskelijoita. Kaksi haastateltavaa opiskeli samaa alaa ja muut eri aloja.

No mä olen ollut sosiaalikuraattorilla, terkkaril, psykologil. (H4)

Nooh mä oon sen kannalt tullu et etsitään mulle tätä uutta alaa. (H7)

6.2 Nuorten hyvinvoinnin tukeminen Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä

Asiakkuuden syy

Haastateltavat tulivat Tukitiimin asiakkaaksi erilaisten asioiden vuoksi. Syitä oli monenlaisia, kuten opiskelijahuoltoryhmään joutuminen ja poissaolojen kertyminen. Terveydellisiin syihin lukeutui masennus. Oma jaksaminen, hyvinvointi, opiskeluvaikeudet ja keskustelu omista henkilökohtaisista asioista koskivat myös asiakkaaksi hakeutumista. Syitä olivat myös uuden alan etsintä, opintojen keskeytys, kahdella haastateltavalla perhesyyt, kahdella työnhakuun liittyvät asiat ja neljällä asunnon hankinta.

No varmaan oikeestaan se asunnon hankinta oli semmonen eka juttu ehkä. Ja ongelmat kotona. (H4)

Opiskelun vaikeustason takia. Ja myös muita omia ongelmia. Sekä olisin halunnut jutella että saada apua ja kyllä mä sitä olen saanut. Ei siin mitää ongelmaa oo ollu. (H6)

Tukitoimet

Kysymykseen ”millaista tukea olet saanut” tuli erilaisia vastauksia kaikilta kahdeksalta nuorelta. Kaksi haastateltavaa mainitsi ryhmät, joista toinen kertoi vielä erikseen ryhmän olleen itsenäistymistä tukeva Kotiovi-kurssi. Hyödyllistä kurssilla oli vuokrasopimusten läpikäynti, mutta vielä hyödyllisempää oli vertaistuen saaminen. Kurssilla oli yhteys myös sosiaalisten suhteiden solmimiseen. Kurssin kautta yhden haastateltavan ystävyys toisen kurssilaisen kanssa vahvistui. Sen kautta hän sai myös uuden kaverin, joka opiskeli samassa oppilaitoksessa.

No ehkä just niinku ne vuokrasopimukset ja semmosii asioit jota käytiin läpi. Niinku et mitä tarkoittaa (...) irtisanoutumisaika tai tämmöset niinku et ku niit ei oikein muu muualt saa tietää. Ja sit ehkä enemmänki se vertaistuki mikä siin oli. Et kuuli niinku muilt juttuu et miten ne asiat on menny ja. (H4)

Myös keskustelumahdollisuus ilmeni haastatteluisa. Yksi haastateltava mainitsi saaneensa keskusteluapua.

[...] no joo ja sit semmost keskusteluapuu [...] (H4)

Ensimmäisessä haastattelukysymyksessä korostui myös palveluohjaus, jonka avulla yksi haastateltavista oli saanut uuden hoitokontaktin. Yksi haastateltavista kuvasi saaneensa lisäapua ja mainitsi, että hänet esiteltiin uusille ihmisille.

Koska sitten on päästy niinkun päässy Turun psykiatrisen poliklinikan niinku tota niin potilaaksi ja mä olen saanut hoitoa hoitoa siellä. Et mä oon saanu sen alotettua just nimenomaan Tukitiimin avulla. (H2)

[...] et esiteltiin kaikil uusil ihmisil, jotka pystyy oikeest auttamaan [...] (H8)

Kuusi haastateltavaa mainitsi saaneensa uraohjausta. Yksi haastateltava mainitsi saaneensa urasuunnittelijalta apua työhakemusten tekemisessä, yksi opiskelupaikan hankinnassa ja yksi asunnon hankkimisessa.

Joo esimerkiksi opiskelupaikka ku öö oon vaihtamassa alaa. Siihen oon saanu lomakkeita ja apua. (H6)

No just täs asunnon hankinnas [...] (H8)

Tarve sosiaalisen hyvinvoinnin tukemiseen nousi esiin haastatteluvastauksista. Neljä haastateltavaa koki saaneensa sosioekonomista tukea opintojensa aikana. Kaksi haastateltavaa oli saanut apua asuntoasioihin liittyen. Yksi haastateltava oli saanut apua raha-asioihin ja saanut sosiaalikuraattorin kautta tarvikkeita omaan asuntoon. Yksi haastateltava koki saaneensa tukea erilaisten hakemusten täyttämiseen.

Sielt saanu apuu sit ja jottai keittiötarvikkeit ja tommosii avuks. Kelattiin, mitä voi hakee ja opiskelijaasunnon sain kyllä. Joo. (H3)

No just tollasten käytännön asioiden hoitamiseen just et et tavallaan et mist sen kämpän saa ja just niitten hakemusten tekemisessä ja nii. No joo ja sit semmost keskusteluapuu ja. (H4)

Kolme haastateltavaa kuvaili yleisesti tuen saamista monipuoliseksi, erittäin hyväksi tueksi ja auttavaksi tueksi. Yksi haastateltava koki, että tuki oli välillä ristiriitaista.

No mä oon saanu erittäin hyvää tukea ja tota noi monipuolista, kaikissa asioissa mitä missä mulla on ollut ongelmaa [...] (H2)

Auttavaa tukee. Joo. (H3)

No aika monipuolista et iha hyvää palautet siit et on autettu niin mones asias. (H8)

Välil on tullu aika niinku ristiriitaista et välil ei kerrota et minkä takia ei pitäis tehdä jotain ja mennä johonkin. Niin nii se on et ne vois tai se olis kiva ku et ne tietäis joskus et miks ei. (H5)

Suurin osa haastateltavista sai sekä uraohjausta että sosioekonomista tukea. Kaksi haastateltavaa mainitsi saaneensa tukea opiskelun aikana myös psykologilta.

Asiakkuuden kesto

Asiakkuuden kestot vaihtelivat haastateltavien välillä. Osa haastateltavista oli ollut Tukitiimin asiakkaana jo pidemmän aikaa ja osa oli ollut vasta vähän aikaa. Muutama oli käyttänyt Tukitiimin palveluja koko opiskelun ajan. Lyhytaikaisin asiakkuus oli kestänyt vasta reilun kuukauden ja toiseksi lyhyin pari kuukautta. Kaksi haastateltavaa oli ollut asiakkaana yli puoli vuotta. Pidempiaikaisempia asiakkuuksia oli yhteensä kolme. Ne olivat kestäneet noin vuoden, puolitoista vuotta ja kolme vuotta. Yhdellä haastateltavalla asiakkuus oli kestänyt noin viisi vuotta.

En mä osaa nyt yhtään, no kyl siit vissiin vähän yli kuukausi. Veikkaisin. (H1)

Joku ehkä puolitoista vuotta koht. Melkein koko opiskelun ajan. (H4)

Varmaan viis vuotta. (H5)

6.3 Tukitoimien toimivuus ja vaikutukset

Toimivimmat tukitoimet

Toimivia tukitoimia tuli esille nuorten haastatteluvastauksista. Nuorten mielestä toimivimmat tukitoimet ammatti-instituutissa olivat ryhmät, sosioekonominen tuki, uraohjaus ja yksilökeskustelu. Kolme haastateltavaa mainitsi ryhmät. Niistä oli kahden mielestä toimivimpia Mielialataidot-kurssi ja yhden mielestä Kotiovi-kurssi.

Yksi haastateltavista kertoi, että hän oli Mielialataidot-kurssin kautta saanut uutta tietoa. Yksi haastateltavista mainitsi Kotiovi-kurssin. Hän oli saanut ryhmäkertojen aikana uusia kontakteja ja uuden kaverin. Haastateltava painotti myös sitä, että kotiovikurssilla sai ilmaista oman mielipiteensä. Haastateltavan mielestä ryhmässä pystyi keskustelemaan ja sieltä sai myös monipuolista tietoa sekä ohjaajilta että ryhmän jäseniltä.

Työhakemukset ja asunnonhakemusten ja kaikki tällaiset näi ja myöskin se Kotiovikurssi oli mulle tota niin tosi kiva, sain siitä tota noin uusia kontakteja ja sitten pääsin keskustelemaan asioista, jotka on niinku ollu suurina kysymyksinä itselleen. (H2)

Uutta tietoa ainakin. (H3)

Keskustelu mainittiin myös toimivimpana tukitoimena. Yksi haastateltava koki sen tärkeänä, sillä se mahdollisti hänelle ongelmista puhumisen. Hän sai keskustella siitä, mitä apua hänelle on olemassa ja miten opiskelua voi helpottaa tulevaisuudessa. Yksi haastateltava koki, että hän sai keskustelutilanteissa päättää omista asioistaan ja ilmaista omia mielipiteitään.

[...] ja myös jutella heidän kanssaan erilaisista ongelmista ja näi. Et mitkä niinku auttais mua niinku tulevaisuudes. Niinku helpottamaan tätä mun opiskeluu tulevaisuudessa. (H6)

No joo siis saa ilmasta mielipidettään ja päättää ihan omist asioist. (H8)

Viisi haastateltavaa piti uraohjausta toimivimpana tukitoimena. Kaksi haastateltavaa sai apua urasuunnittelijalta työhakemusten laatimisessa. Yksi mainitsi CV:n teon ja lomakkeiden täyttämisen. Yksi haastateltava sai urasuunnittelijan avulla tutustua eri aloihin ja käydä tutustumiskäynneillä. Ne autoivat haastateltavaa löytämään itselleen kiinnostavia aloja.

Me ollaan tehty työhakemuksii ja sit mun CV ja sit se ihan tavallinen hakemus tehtiin et se on pal parempi. (H5)

Mitkä noi on noi, et voi kokeilla nois työpaikal kattomas vähä millasta se ala on tavallaan. (H7)

No siis urasuunnittelija on aina neuvonu oikeen tien. (H8)

Kaksi haastateltavaa piti sosioekonomista tukea toimivimpana tukitoimena ammatti-instituutissa. Haastateltavat olivat saaneet apua asuntoasioiden hoidossa. Yksi haastateltavista sai apua taloudellisten asioiden hoitamisessa. Haastateltavat mainitsivat avuntarpeen myös hakemusten tekemisessä.

Asunnon hankkiminen ja oman olon parantaminen ja opiskelus etenki. (H3)

Et et joka just oikeest auttaa näis kaikis käytännön jutuis ja hakemusten täyttämises ja pankkiasiois ja kaikis tämmösis. Et voi kysyy melkee mitä vaan. Ja vaik hän ei tietäis niin hän selvittää asiat. (H4)

Hyvinvoinnin lisääntyminen

Tukitiimin asiakkuudella oli yhteys haastateltavien hyvinvoinnin lisääntymiseen. Kuusi haastateltavaa koki, että heidän hyvinvointinsa on lisääntynyt Tukitiimin asiakkuuden myötä. Yksi haastateltavista ei kokenut Tukitiimin asiakkuudella olleen minkäänlaista vaikutusta hyvinvointiin. Yksi haastateltava ei osannut sanoa, onko se mitenkään muuttunut. Nuorten hyvinvointi oli lisääntynyt kuudella haastateltavalla eri tavoin. Mainittuja hyvinvointiin liittyviä asioita olivat oman jaksamisen parantuvuus, hyvä mieli ja elämässä eteenpäin pääseminen. Yksi haastateltava koki, että Tukitiimin asiakkuus mahdollisti itsenäistymisen. Yksi haastateltava mainitsi, että oli mahdollisuus saada apua kysymyksiin.

Kyl se on ehdottomasti, et tota nii mä en pysty kuvittelemaan itseäni mitä ois tapahtunu jos mä en olis tullu Tukitiimin asiakkaaks. (H2)

On se lisääntyny, sitä on saanu apuu, kun kysyy jottai. Jos on tullu ihmetyksiä. (H3)

Asiakkuus oli vaikuttanut yhden haastateltavan koulunkäynnin lisääntymiseen ja pirteyteen. Hänen hyvinvointinsa oli lisääntynyt myös siten, että hän oli saanut lisää tietoa siitä, mikä on itselle hyväksi tulevaisuudessa. Yksi haastateltavista koki hyvinvoinnin lisääntyneen, koska oli saanut työtä. Myös tieto siitä, että Tukitiimi oli mahdollista tavoittaa helposti, vaikutti yhden haastateltavan hyvinvointiin.

On paljonki et siit on ollu aivan hirveesti apuu. Ja just et tietää et noi ihmiset on tääl koulul koko ajan et sinne voi mennä jos tulee sellanen kriisi. (H4)

Hyvinvointi. Tota on, et (...) et kyllä siitä on ollut apua ja kannustusta et et nyt mä oon niinku käyny enemmän koulussa ja näi et tiedän enemmän et mikä niinku on mulle hyväks niinku tulevaisuudessa ja kyl mä oon huomannu et mä oon ollu paljon pirteempi ja näi. (H6)

Tukitoimien pitkäaikainen hyöty

Tukitoimilla oli myös pitkäaikaista hyötyä seitsemän haastateltavan mielestä. Yksi haastateltavista ei osannut sanoa, onko tukitoimilla ollut pitkäaikaista hyötyä. Pitkäaikainen hyöty näkyi yhdellä haastateltavalla asunnon saamisessa ja yhdellä haastateltavalla opiskelun helpottumisessa ja koulunkäynnin

lisääntymisessä. Muita mainittuja asioita olivat tiedon saanti ja raha-asioiden turvaaminen. Yksi haastateltava painotti sitä, että oli löytänyt alan, joka on mielekäs omaa tulevaisuutta ajatellen.

Mut heijän avullaan mä olen taas päässy sielt pohjamudista ylös ja saanu itseni niinku tähän alalle. Löytänyt tän jutun halusin oikeesti tehdä koko loppuelämän. Ja sit se tota nii mä en oikeesti ois täs ilman heitä. Se on niinku voi sanoo pieneks ihmeeks. (H2)

No on joo tietenkkin ku mä oon saanu sen kämpän ja se nyt ratkasi ehkä suurimmat ongelmat elämässä. Et pääs just omilleen. (H4)

Et opiskelu on helpottanu ja koulunkäynti on niinku lisääntyny huomattavasti enemmän. (H6)

6.4 Odotukset ja kehittämissuhteet

Odotukset tuen suhteen

Kysymykseen ”onko saamasi tuki ollut sellaista, jota toivoit” tuli erilaisia vastauksia. Kolme haastateltavista koki, että sai sellaista apua, jota osasi alun perin odottaa. Yksi haastateltava oli positiivisesti yllättynyt tuen suhteen ja kuvasi tuen ylittäneen odotukset.

Kaksi haastateltava sai hieman enemmän, mitä odotti tuen suhteen. Yhdellä haastateltavalla ei ollut lainkaan odotuksia. Haastatteluista ilmeni myös, että yhden haastateltavan mielestä tuki oli välillä ollut odotusten mukaista, mutta välillä taas ei ollut.

Joo on se, et en mä ois mittää muutakaa osannu odottaa siit. Et on se ollu ihan sellast mitä mä oon itte toivonu ja osasin odottaa. (H1)

Välil on ja välil ei. Et se on vähä riippuu. (H5)

On se suunnilleen sellasta, tietty se mua aina ärsyttää se ku mä en voi ottaa niit aloja mitkä mua niinku kiinnostais. Varsinaisesti se ärsyttää mua aika paljon mut on tää tuki ollu muuten hyvää sillee. (H7)

Kehittämisehdotukset

Suurin osa haastateltavista oli täysin tyytyväisiä ammatti-instituutissa käytettäviin tukitoimiin, ja piti niitä toimivina.

En mä oikein tie, mun mielest ne on jo nyt tosi, huomattavan hyvät verrattuna just mitä muualla on. (H4)

Aika positiivinen apu tääl on ollu et et kyl tietenki jotain kehittämist aina pient on. (H6)

No en mä ainakaa itte nää siin mittää kehittämisen varaa et aika hyvin on ajan tasal. (H8)

Haastateltavilta tuli kuitenkin myös kehittämisehdotuksia. Ne koskivat suurimmaksi osin ryhmätoimintaa. Muutama haastateltava koki kehittämisen tarpeelliseksi Mielialataidot-kurssin suhteen. Kurssin toivottiin olevan pidempi ja osallistujamäärän pienempi.

En mä tie.. Se mielenhallintaryhmä vois olla ainakin vähän pienempi, tota et siel on kuitenkin, vaik se onki aika pieni mut sillai et vois olla enemmän porukkaa olla mukaan, jos siel olis viel pienemmät ryhmät. (H1)

Muutama haastateltavista toivoi, että kursseja ja erilaisia ryhmiä järjestettäisiin enemmän. Yksi haastateltavista koki, että kursseja tarvitaan enemmän, sillä kursseille pääsee liian pieni osallistujamäärä. Kursseihin toivottiin myös erilaisia aihepiirejä, kuten asuntoon ja työhakemusten tekoon liittyviä asioita, Kansaneläkelaitoksen hakemusten läpikäyntiä ja rahankäyttöä koskevia asioita. Yksi haastateltava ilmaisi, että kurssi voisi sisältää itsenäistymisen tukemista.

Et erilaisia kursseja vois kyl järjestää hieman enemmän. (H2)

[...] niissähän on niin pieni määrä kui ketä pääsee[...] (H5)

Yksi haastateltava mainitsi tiedottamisen puutteen, jota hän kaipasi enemmän etenkin kursseihin liittyen. Hän toivoi Tukitiimin työntekijöiden myös kiertävän enemmän opiskeluluokissa ja kertovan enemmän omista työnkuvistaan.

Ja sit ne vois enemmän olla niinku tekemisis et ne tulis enemmän ilmi niinku luokis et ne kertois enemmän omist ammateist ja kertois et mitä ne tekee täs koulus ni se auttais aika paljon. (H5)

Yksi kehittämissuositus koski Tukitiimin fyysistä paikkaa. Yksi haastateltava sanoi, että olisi hyvä, jos jokaisen koulurakennuksen yhteydessä olisi erillinen Tukitiimin rakennus. Tämä helpottaisi työntekijöitä siinä, että heidän ei tarvitsisi tulla kaukaa ja opiskelijoidenkin liikkuminen olisi helpompaa.

[...] ja opiskelijatki saavat niinku lähteä johonkin tohon ihan lähelle ettei tarvi kauas lähteä jonkun asian takii. (H6)

6.5 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimustulosten perusteella todetaan, että eri-ikäiset nuoret tarvitsevat tukea samanlaisiin asioihin. Haastateltavamme olivat iältään 17-23-vuotiaita. Vaikka nuori olisikin jo täysi-ikäinen, hän tarvitsee tukea. Tulosten perusteella voi myös todeta, että haastatellut nuoret ovat pääosin tyytyväisiä Turun ammatti-instituutin tukitoimiin. Niille on tarvetta, sillä opiskelujen aikana nuoret kohtaavat monenlaisia ongelmia, joihin he tarvitsevat tukea. Tuloksista esiin tulleita ongelmia olivat opiskelua koskevat asiat, oma jaksaminen ja itsenäistymiseen liittyvät asiat.

Tutkimuksemme avulla selvitimme millaista tukea nuoret saavat Tukitiimiltä. Haastatteluihin vastanneet opiskelijat olivat saaneet tukea vertaistukiryhmistä, yksilökeskusteluista, uraohjauksesta ja sosiaalista hyvinvointia koskien.

Uraohjaus mainittiin useimmin hyödyllisimmäksi tukitoimeksi. Muita toimivimpia tukitoimia olivat vertaistukiryhmät, joista mainittiin Mielialataidot-kurssi ja Kotiovi-kurssi. Myös sosiaalisen hyvinvoinnin tukeminen ja yksilökeskustelu mainittiin hyödyllisimmiksi tukitoimiksi. Koska lähes kaikki tukimuodot mainittiin hyödyllisimmiksi, voidaan päätellä, että opiskelijoille on osattu antaa oikeanlaista tukea.

Tukitoimien merkityksellisyys voi päätellä siitä, että osa haastateltavista oli ollut Tukitiimin asiakkaana vuosia. Tukitoimilla oli positiivinen vaikutus nuorten hyvinvoinnin lisääntymiseen. Tukitoimista oli asiakkaille myös pitkäaikaista hyötyä, joka ilmeni esimerkiksi poissaolojen vähentymisenä ja taloudellisen tilanteen paranemisena.

Tuloksista ilmeni, että koulusta saatava tuki auttoi mielialan paranemisessa, itsenäistymisessä, opiskeluissa pärjäämisessä sekä työn saamisessa. Vertaistukiryhmät helpottivat opiskelijoita uusien sosiaalisten kontaktien luomisessa ja auttoivat jaksamisessa. Kaikki nämä tekijät tukevat positiivista mielenterveyttä ja elämänhallintaa.

Noora Ellonen on tutkinut sitä, onko yhteisöllisellä sosiaalisella tuella vaikutusta masentuneisuuteen. Tutkimuksessa selvisi, että masentuneisuus on jossain määrin ehkäistävissä sosiaalisella tuella ja yhteisöön kuulumisella. Tutkimuksen mukaan sosiaalisen tuen määrällä ei ole merkittävää yhteyttä nuoren masennusriskiin. Siihen kuitenkin vaikuttaa tuen jakautuminen. Vain osa nuorista kokee koulun ilmapiirin sosiaalisesti tukevaksi. Tämä epätasa-arvo saa aikaan ilmapiirin, joka kasvattaa masentuneisuusriskiä. (Ellonen 2008, 94-95.) Tutkimustulostemme mukaan nuoret saivat sosiaalista tukea ammatti-instituutin tukitoimien kautta. Nuoret hakivat tukea, koska he eivät pysty selviytymään ongelmistaan yksin.

Syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisy näkyi tutkimustuloksissa, sillä tukitoimilla pyrittiin takaamaan nuorille koulutuksen ja työn saaminen sekä sosiaalisten suhteiden muodostuminen. Haastateltavat solmivat sosiaalisia suhteita vertaistukiryhmien kautta, josta oli apua yksinäisyyden ehkäisemisessä. Omista ongelmista puhuminen vaikutti jaksamiseen ja mielialan paranemiseen, joilla puolestaan oli vaikutusta koulunkäyntiin ja opintojen etenemiseen.

Nuorten mielenterveysongelmat näkyivät tuloksissa. Yksi haastateltavista kertoi asiakkuutensa syyksi masennuksen. Tukitiimin asiakkuuden myötä hän sai hoitokontaktin Turun nuorisopsykiatrian poliklinikalta. Kaksi haastateltavaa oli

käynyt Mielialataidot-kurssin, ja kaksi haastateltavaa mainitsi saaneensa tukea psykologilta.

Mielialataidot–kurssista on tehty laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Siinä selvitettiin osallistujien mielipiteitä kurssista, sen vaikutusta masennuksesta selviytymiseen, ja kurssin pitkäaikaisvaikutuksia. Tuloksista selvisi, että kurssin kautta oli mahdollista saada ystäviä. Jokainen kurssille osallistuja piti kurssia onnistuneena. Kurssilla koettiin hyväksi se, ettei masennuksen kanssa täytynyt olla täysin yksin. Ryhmätyötä pidettiin myös hyvänä vaihteluna ja nuorten mielestä ryhmämuotoinen työskentelytapa oli hyvä. Jokainen haastateltava pystyi hyödyntämään Mielialataidot-kurssilla opittuja asioita, kun kurssi oli päättynyt (Sulonen & Tauriala-Tolonen 2007,9,35-39.)

Tutkimustuloksistamme ilmeni, että ryhmät olivat nuorten mielestä hyödyllisiä. Kolme haastateltavaa mainitsi ryhmätoiminnan ja kaksi haastateltavaamme sai ystäviä ryhmämuotoisen työskentelyn kautta. Kaksi haastateltavaa koki Mielialataidot–kurssin toimivana tukitoimena ja sen kautta toinen haastateltavista mainitsi saaneensa uutta tietoa. Näin voi olettaa, että Mielialataidot–kurssilla opitaan uusia asioita ja se on opiskelijoille hyödyllinen.

Tutkimustulosten perusteella tukitoimet oli järjestetty nuorten tarpeiden mukaan, ja tarjolla olevat tukitoimet olivat monipuolisia. Haastateltavista kolme koki tuen paremmaksi kuin oli osannut odottaa. Kolme haastateltavaa kertoi saaneensa sellaista tukea mitä toivoi ja odotti. Vain yksi haastateltavista ei ollut täysin tyytyväinen saamaansa tukeen. Hänen mielestään tuki ei aina ollut odotustensa mukaista.

Tuloksista ilmeni myös kehittämissuhteita tukitoimia koskien, vaikka nuoret olivatkin niihin tyytyväisiä. Suurimmat kehittämiskohteet koskivat ryhmätoimintaa. Voi ajatella, että ryhmätoimintaa haluttiin kehittää, sillä se koettiin yhdeksi toimivimmista tukitoimista ja siitä halutaan olevan entistä enemmän hyötyä nuorille tulevaisuudessa.

7 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA ETIIKKA

7.1 Etiikka

Anonymiteetti ja luottamuksellisuus ovat oleellisia asioita tietojen käsittelyssä. Kun tietoa julkistetaan, on tärkeää huomioida sekä anonymiteettisuoja että luottamuksellisuuden säilyttäminen. Tutkittavalle täytyy antaa tarvittava tieto tutkimuksen tavoitteesta ja luonteesta. On tärkeää myös informoida vastaamisen vapaaehtoisuudesta. (Eskola & Suoranta 1998, 56-57.)

Tarvitsimme kirjallisen tutkimusluvan Turun ammatti-instituuttiin (Liite 1), Koivulakodissa asiasta sovittiin suullisesti. Tähän vaikutti se, että Koivulakodissa emme haastatelleet asukkaita. Noudatimme kaikin puolin sosiaalialan eettisiä ohjeita ja huolehdimme siitä, että opinnäytetyöhön liittyviä henkilöitä ei voida tunnistaa. Painotimme sitä, että haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja että haastateltavilla on anonymiteettisuoja.

Eettiset ratkaisut sisältyvät jokaiseen tutkimukseen. Ihmistieteissä ei voida välttyä eettisiltä kysymyksiltä, sillä ne tulevat eteen tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Merkittäviä eettisiä periaatteita ihmisiin suunnatuissa tutkimuksissa ovat luottamuksellisuus, informointiin liittyvä suostumus, yksityisyys ja seuraukset. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 19-20.) Ihmisellä on oltava itsemääräämisoikeuden mukaisesti päätäntävalta siitä, osallistuuko hän tutkimukseen vai ei. Jotta ihminen voi tuon päätöksen tehdä, hänelle tulee antaa riittävästi tietoa tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja myös siitä, miten tutkittavilta kerättyä tietoa käytetään. (Kuula 2006, 61-62.)

Haastateltavat saivat ennen tutkimukseen osallistumista tietoa siitä, mikä on tutkimuksen tarkoitus, miksi haluamme haastatella nuoria ja millaisia aihealueita haastattelun kautta pyrimme selvittämään. Kysyimme haastatteluluvan puhelimitse alaikäisten opiskelijoiden vanhemmilta. Painotimme haastateltaville, että tutkimuksen kautta haastateltavaa ei voi tunnistaa, joten yksityisyys on

otettu tutkimuksessa huomioon. Painotimme myös haastatteluun osallistumisen vapaaehtoisuutta.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimustoiminnassa on yritettävä välttää virheitä. Luotettavuuden arviointi on oleellista yksittäisessä tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134.). Haastatteluaineiston luotettavuus on yhteydessä sen laatuun. Litterointitavan muuttaminen tai haastattelunauhojen huono laatu vaikuttavat siihen, ettei haastatteluaineisto ole luotettava. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 185.)

Tutkimuksen toteuttamisen tarkka selittäminen parantaa luotettavuutta. Tutkijan on selostettava saadun aineiston tuottamisen olosuhteet selkeästi ja tarkasti. Tutkijalta vaaditaan tarkkuutta myös tulosten tulkinnassa. Suorat haastattelulainaukset elävöittävät aineistoa ja helpottavat myös lukijaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 227-228.)

Teimme tutkimuksen huolellisesti virheitä välttäen. Kuvasimme tutkimuksen toteuttamisen tarkasti. Haastattelumenetelmät, kysymysten rakentuminen, haastatteluiden aikataulut ja toteutuspaikat sekä haastateltavien määrä on eritelty selkeästi.

Käytimme haastatteluissa nauhuria, jonka avulla varmistimme kaikkien vastausten tarkan tallentumisen. Varmistimme haastattelunauhojen toimivuuden hyvissä ajoin ennen haastatteluja. Litteroimme jokaisen haastattelunauhan samalla tavalla. Sisällönanalyysia tehdessämme merkitsimme teema-alueet selkeästi ja kävimme aineiston tarkasti läpi koodaten eri teemoihin liittyvät asiat eri väreillä.

Värikoodit selkeyttivät sisällönanalyysin etenemistä ja varmistivat kaikkien oleellisten asioiden päätyminen oikeiden teemaotsikoiden alle. Värit helpottivat myös yhteneväisyyksien ja eroavaisuuksien löytämistä aineistosta. Lisäksi saimme värikoodien avulla tarkastettua myös tulososion oikeellisuuden.

Tulosten luotettavuus perustuu yhtäläisyyksiin teoreettisen viitekehiksemme kanssa. Myös haastatteluvastauksien samankaltaisuudet viittaavat tutkimuksen luotettavuuteen.

8 KOIVULAKODIN MENETELMÄKANSIO

8.1 Koivulakoti

Koivulakoti on Turun seudun vammaisten asuntotukiyhdistyksen uusi asumisyksikkö, joka valmistui vuonna 2009. Koivulakotiin kuuluu yhdeksänpaikkainen asuntolarakennus ja kaksi rivitaloa tuettuna asuville. Henkilökunnan ohjaus kuuluu kaikille asukkaille ja paikalla on työntekijä kaikkina vuorokauden aikoina.

Koivulakodin asukkaista suuri osa on nuoria. Heillä on erilaisia diagnooseja oppimisvaikeuksista lievään kehitysvammaan, mutta pääasiassa he ovat tavallisia nuoria, jotka tarvitsevat tukea itsenäistymisessä ja elämönhallinnassa.

8.2 Kansion kokoaminen

Ajatus menetelmäkansion kokoamisesta syntyi keväällä 2012 toisen tutkijan työskennellessä Koivulakodissa. Uuden yksikön nuoret asukkaat olivat pääsääntöisesti muuttaneet lapsuudenkodistaan ensimmäiseen omaan kotiin. Muutto ja itsenäistyminen sekä asuntolan käytänteisiin mukautuminen aiheuttivat monenlaisia haasteita sekä asukkaille itselleen että työntekijöille. Toive työmenetelmistä tuli työntekijöiltä ja tarve käytännön työstä Koivulakodissa.

Menetelmäkansion tarkoitus oli Koivulakodissa asuvien nuorten hyvinvoinnin ja elämönhallinnan vahvistaminen, sekä työvälineiden tarjoaminen työntekijöille. Menetelmien avulla hoitaja voi käynnistää keskustelun erilaisista asioista esimerkiksi tutustuessaan uuteen asukkaaseen tai tukiessaan asukasta pohtimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan.

Pidimme Koivulakodissa palaverin vastaavan hoitajan kanssa 7.10.2012. Keskustelimme Koivulakodin työntekijöiden toiveista, esitimme ammatti-

instituutissa tekemämme tutkimuksen tulokset, Friski-työkirjan sekä muita sopivaksi kokemiamme menetelmiä. Tutkimustuloksissa esiinnousseella Kotiovi-kurssilla käytetään monenlaisia menetelmiä, jotka totesimme kansioon soveltuvaksi. Päätimme myös muokata osaa Friski-työkirjan tehtävistä kansioon sopiviksi. Lopullinen ajatus menetelmäkansion rakenteesta ja sisällöstä syntyi palaverissa, ja kansion aihealueiksi päätettiin itsenäistyminen, hyvinvointi, seurustelu ja seksuaalisuus, päihteet ja rahan käyttö. Näiden lisäksi kansion alkuun tulee osio tukemaan uuteen asukkaaseen tutustumista.

Menetelmien valitsemisen ja muokkaamisen jälkeen pidimme uuden palaverin 6.11.2012 Koivulakodin johtavan hoitotyön esimiehen kanssa. Esittelimme menetelmät ja keskustelimme niiden käyttötavoista. Pääsimme yhteisymmärrykseen kansion lopullisesta muodosta.

Kansion rakenne

Tutustumisosion tehtävät auttavat ohjaajaa tutustumaan uuteen asukkaaseen, tai asuntolassa asuvaa pohtimaan itseään, taitojaan ja vahvuuksiaan. Minä, Päivittäiset taitoni, Mieluisia asioita sekä Omat vahvuuteni ovat näihin tarkoituksiin valittuja työmenetelmiä. Asukkaan verkoston määrittelemine on tärkeää, jotta henkilökunta saa käsityksen hänen lähipiiristään ja mahdollisista muista hoito- ja viranomaistahoista yhteistyön tekemistä varten. Verkostokartta on hyvä työväline tähän tarkoitukseen.

Itsenäistymistä ja omaan kotiin muuttamista tukevat Kotiovi-kortit, jotka on kehitetty toiminnalliseksi menetelmäksi nuorten kanssa tehtävään työhön. Niiden avulla voi pohtia monenlaisia omaan kotiin liittyviä asioita. Asukkaiden raha-asiat ovat Koivulakodissa pääasiassa työntekijöiden vastuulla, mutta saadessaan käyttörahaa nuoren on hyvä pohtia miten ja mihin raha kuluu.

Kohti tulevaisuutta -tehtävän tarkoitus on herättää keskustelua siitä, mitä nuori toivoo tulevaisuudeltaan. Jokaisella on yleensä toive tai unelma, jota kohti on hyvä edetä välitavoitteiden kautta. Unelmakartan avulla nuori voi kuvata haaveitaan ja toiveitaan yleisesti. Sen voi myös kohdistaa johonkin tiettyyn aihealueeseen kuten kotiin, harrastuksiin tai elämäkokemuksiin.

Hyvinvointia voi pohtia monin tavoin. Nuoren kanssa voi puhua siitä, miten tärkeää asioiden on olla tasapainossa keskenään. On esimerkiksi levittävä tarpeeksi ja syötävä riittävästi ja monipuolisesti. Omasta hygieniasta tai riittävän pitkistä yöunista huolehtiminen ei aina ole itsestäänselvyys nuorelle, ja toisaalta joillekin se on jopa liian tärkeää. Aiheista keskusteleminen voi olla helpompaa erilaisten tehtävien avulla.

Päihdekokeilut kuuluvat useiden nuorten elämään, mutta tietoa päihteistä tai niiden vaikutuksista ei välttämättä ole tarpeeksi. Omaa suhtautumista päihteisiin ja niiden käyttämiseen on hyvä pohtia.

Seurustelu ja seksi ovat asioita joihin jokaisella on oikeus. Nuoren on kuitenkin hyvä miettiä mitä seurusteleminen tarkoittaa, missä ihastuminen tuntuu ja milloin seksi on luonnollista ja että siitä on oikeus kieltäytyä. Seksiin liittyvistä asioista ei aina ole helppo keskustella eikä nuori välttämättä osaa kysyä mieltään askarruttavia asioita. Tehtävien avulla keskusteluyhteys voi syntyä kuin itsestään.

9 POHDINTA

Nuorten hyvinvoinnin tukeminen on tärkeää, koska nyky-yhteiskuntamme nuorilla on monenlaisia ongelmia. Nuorten pahoinvointi näkyy esimerkiksi koulunkäyntivaikeutena, koulutusten keskeytymisenä ja mielenterveysongelmien lisääntymisenä. Myös nuorten väkivaltaisen käyttäytymisen ja runsaan päihteidenkäytön syynä on usein paha olo. Nuorille suunnattujen palveluiden tarve on suuri ja kasvaa koko ajan ongelmien lisääntyessä.

Turun ammatti-instituutissa on paljon tukea tarvitsevia nuoria. Se näkyy esimerkiksi koulun eroamistilastoissa ja tukihenkilöstön asiakasmäärien suuruudessa. Vanhemmuuden puute on suuri tekijä nuorten pahoinvoinnissa. Kouluterveyskyselyn mukaan lähes 26 prosenttia koko maan ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista kokee vanhemmuuden puutetta. Tämä näkyy arjen työssä nuorten parissa. Nuoresta huolestuttaessa vanhempia ei aina tavoiteta, he asuvat kaukana tai he eivät osaa tai halua kohdata ongelmia, joita nuorella on.

Myös runsas päihteidenkäyttö näkyy koulumaailmassa. Osalla nuorista on paljon poissaoloja tai he tulevat kouluun krapulassa. Jotkut nuoret kertovat avoimesti alkoholiongelmastaan. Tämä on erittäin huolestuttavaa etenkin silloin, kun kyseessä ovat alaikäiset nuoret. Lastensuojeluilmoitukset tuntuvat olevan opiskelijahuoltoryhmän jäsenille normaalia arkipäivää.

Olemme molemmat olleet työharjoittelussa Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä ja huomanneet kuinka paljon tukea tarvitsevia nuoria on ja kuinka suuri tarve Tukitiimin tarjoamille palveluille on. Saimme harjoittelujen aikana olla osa Tukitiimiä ja käytännön kokemus työstä auttoi sekä tietoperustan kirjoittamista että teemahaastattelurungon muodostamista. Pääsimme kokeilemaan yksilöohjausta sekä sosiaalikuraattorin että urasuunnittelijan kanssa. Lisäksi saimme osallistua Kotiovi-kurssin tapaamisiin. Kokemuksesta oli suuri hyöty haastatteluita tehdessämme ja tuloksia analysoidessamme.

Tutkimuksen tavoitteena oli saada esiin nuorten ajatukset ja mielipiteet tukitoimista, mitkä niistä ovat hyödyllisimpiä ja miten niitä pitäisi kehittää. Tutkimustuloksista voidaan todeta, että Turun ammatti-instituutin tukitoimet ovat merkityksellisiä nuorten hyvinvoinnin kannalta. Monipuolinen yksilöohjaus ja ryhmätoiminta ovat hyviä tukimuotoja hyvinvointia uhkaavien tekijöiden ehkäisemisessä ja sitä edistävien tekijöiden lisäämisessä.

Uraohjauksesta on apua syrjäytymisen ehkäisyssä, sillä sen avulla useille nuorille on löytynyt sopiva ala, työpaja-, harjoittelu- tai työpaikka. Kuraattoriyöstä on ollut apua asunnon saamisessa sekä raha-asioissa. Monien taloudellisten tukien hakeminen on vaikeaa ja monimutkaista. Lomakkeet ovat vaikeaselkoisia ja liitteitä tarvitaan paljon. Hakemusten tekeminen yksin on haastavaa, joten ohjaus on tarpeellista. Vertaistukiryhmistä nuoret saivat uutta tietoa sekä uusia sosiaalisia suhteita.

Joillekin nuorille voi olla helpompi keskustella ongelmistaan kahden kesken yksilöohjauksessa, kun taas toisen tarpeisiin voi paremmin sopia ryhmämuotoinen tuki. Tärkeää on nuoren mahdollisuus valita itselleen sopiva tukimuoto sen mukaan millaisia hänen ongelmansa ovat.

Tutkimusta varten haastatellut nuoret kokivat tukitoimet pääasiassa hyviksi ja toimiviksi. Etenkin vertaistukiryhmät saivat paljon kiitosta. Voimme siis todeta, että tukitiimiläisten tekemällä työllä on suuri merkitys nuorten jaksamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Vaikka nuoret olivatkin suurimmaksi osaksi tyytyväisiä saamiinsa palveluihin, heiltä tuli kehittämissuhteita niitä koskien. Ryhmätoimintaa kaivattiin lisää. Tämä sai meidät miettimään johtuuko se siitä, että nuoret kokivat ryhmiin osallistumisen mielekkäänä ja hyvinvointia kohentavana tekijänä. Opiskelijat siis tahtovat enemmän sellaista toimintaa, mikä tukee heidän hyvinvointiaan ja mahdollistaa esimerkiksi uusien ystävyys-suhteiden luomisen. Toivomme, että nuorten mielipiteet ja ajatukset tulevat kuulluksi niin, että heidän toiveitaan toteutettaisiin tulevaisuudessa.

Saimme riittävästi tuloksia siitä, että Turun ammatti-instituutissa on tukitoimia, jotka ovat hyödyllisiä, lisäävät hyvinvointia ja joilla on pitkäaikaista hyötyä

nuorille. Halusimme myös tuoda esille ammatti-instituutin Tukitiimin tarjoamia palveluja nuorille, sillä kuten yksi haastateltavista mainitsi, kaikissa oppilaitoksissa ei ole vastaavia palveluita tarjolla.

Olimme valmistautuneet siihen, että nuorten voi olla haastavaa kertoa tukitoimista. Halusimmekin haastattelutilanteiden olevan mahdollisimman avoimia ja luontevia helpottaaksemme kysymyksiin vastaamista. Osa haastateltavista kertoi asioistaan laajasti, mutta osa vastauksista jäi hieman suppeammiksi. Tutkimusaineistomme oli kuitenkin riittävän laaja tarpeellisten tulosten saamiseksi.

Kehittämistehtävämme oli menetelmäkansion kokoaminen nuorten kehitysvammaisten hyvinvoinnin tueksi Koivulakotiin. Kiinnostuksemme kehitysvammaisuuden kehittämistä kohtaan perustui molempien työkokemukselle. Tarkoituksemme oli perustella jokaisen menetelmän valinta ammatti-instituutista saamiimme tutkimustuloksiin. Yksittäisiä menetelmiä nousi kuitenkin haastatteluvastauksista vähän, joten laajensimme kansion sisällön keräämisen myös ammatti-instituutin ohjaajan työmateriaaleihin. Suurimmaksi osaksi valitsemamme menetelmät ovat kuitenkin käytössä myös Tukitiimissä.

Kotiovi-kurssi mainittiin haastatteluvastauksissa hyödylliseksi. Valitsimme kansioon kurssilla käytössä olevat Kotiovi-kortit, jotka on kehitetty toiminnalliseksi välineeksi nuorten kanssa työskentelyyn. Korttien suunnittelun ja ideoinnin ovat tehneet Tukitiimin sosiaaliterapeutti ja opiskelijatoiminnan koordinaattori. Muut valitsemamme menetelmät liittyivät monipuolisesti nuoruuteen liittyviin haasteisiin ja tuen tarpeisiin.

Kehitysvamma-alalla nuorten ongelmat ovat uusi ja haasteellinen osa-alue. Monet nuoret ovat niin sanotusti väliinpuotoajia siinä mielessä, että heillä ei ole kehitysvammadiagnoosia, mutta heillä on esimerkiksi laaja-alaisia oppimisvaikeuksia ja mielenterveysongelmia. Haastatellessamme erityistä tukea tarvitsevien palveluita tarjoavan Paletin sosiaalityöntekijää, hän kertoi, ettei tämän kaltaisille väliinpuotoajanuorille ole tarjolla heidän tarpeitaan vastaavia palveluita. Siksi pyrkimyksenämme oli kehittää kansio, jossa on

mahdollisimman monipuolisesti eri hyvinvoinnin osa-alueisiin liittyviä menetelmiä.

Tutkimuksemme ja kehittämistehtävämme ovat merkityksellisiä sosiaaalialalla, sillä nuorten hyvinvoinnin tulisi tällä hetkellä olla yksi suurimmista huomion kohteista. Suurimpia ongelmia ovat mielenterveysongelmat ja syrjäytymisen uhka ja kuitenkin nuoriin kohdistuneita palveluita vähennetään koko ajan. Apua ja hoitoa on vaikea saada, sillä palveluiden tarjonta ei vastaa tarvetta. Tutkimuksemme kautta tuomme esiin sitä miten hyvin koulumaailmassa voidaan tukea nuorten hyvinvointia. Toivomme, että vastaavanlaisia tukipalveluita lisätään maanlaajuisesti, jolloin sosiaaalialalle tulisi uusia työpaikkoja. Koemme, että sosionomien (AMK) asiakastyön osaaminen ja koulutuksen antamat laajat valmiudet soveltuvat erittäin hyvin nuorten kohtaamiseen ja tukemiseen. Toivommekin tutkimuksemme innostavan sosiaaalialan ammattilaisia työskentelemään nuorten parissa.

LÄHTEET

Aaltonen, M.; Ojanen, T.; Vihunen, R. & Vilén, M. 2003. Nuoren aika. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Berger, Kathleen Stassen. 2011. The Developing Person Through The Lifespan. 8th edition. New York: Worth Publishers.

Ellonen, N. 2008. Kasvuyhteisö nuoren turvana. Sosiaalisen pääoman yhteys nuorten masentuneisuuteen ja rikekäyttäytymiseen. Nuorisotutkimusverkosto. Väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät. Helsinki: WSOY.

Heiskanen, T. & Saaristo, L. 2011. Johdanto. Teoksessa Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus. 9-13.

Hietala, T.; Kaltiainen, T.; Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli. Koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Iija, A. 2009. Mielenterveyden edistäminen sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta. Teoksessa Hentinen, K.; Iija, A. & Mattila, E. (toim.) 2009. Kuuntele minua – mielenterveystyön käytännön menetelmiä. Helsinki: Tammi. 11-21.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Kaski, M. (toim.); Manninen, A.; Mölsä, P. & Pihko, H. 2001. Kehitysvammaisuus. 1.painos. Helsinki: WSOY.

Kaski, M. (toim.); Manninen, A.; Mölsä, P. & Pihko, H. 2002. Kehitysvammaisuus. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY.

Kettunen, R.; Kähäri-Wiik, K.; Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2003. Kuntoutumisen mahdollisuudet. 1.-2.painos. Helsinki: WSOY.

Klockars, L. 2011. Nuoruus – elämän toinen mahdollisuus. Teoksessa Kunttu, K.; Komulainen, A.; Makkonen, K. & Pynnönen, P. 2011. Opiskeluterveys. Helsinki: DUODECIM. 18-21.

Kunttu, K. 2011. Psykososiaalisen ympäristön vaikutus terveyteen ja terveystyöskäytymiseen. Teoksessa Kunttu, K.; Komulainen, A.; Makkonen, K. & Pynnönen, P. (toim.) 2011. Opiskeluterveys. Helsinki: DUODECIM. 129-131.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Kuntoutussäätiö 2012. Sosiaalinen kuntoutus. Viitattu 17.10.2012. www.kuntoutusportti.fi > Kuntoutus > Kuntoutusjärjestelmä > Sosiaalinen kuntoutus.

Lampinen, R. 2007. Omat polut! Vammaisesta lapsesta täysivaltaiseksi aikuiseksi. Helsinki: Edita.

Lehtonen & Lönnqvist 2001. Mielenterveys ja psykiatria. Teoksessa Lönnqvist, J.; Heikkinen, M.; Henriksson, M.; Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) 2001. Psykiatria. 2., uudistettu painos. Helsinki: DUODECIM. 13-20.

Lehtonen & Lönnqvist 2007. Mielenterveys. Teoksessa Lönnqvist, J.; Heikkinen, M.; Henriksson, M.; Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) 2007. Psykiatria. 5., uudistettu painos. Helsinki: DUODECIM. 26-32.

Lämsä, A-N. 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Oulun yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 27.10.2012. Saatavissa <http://herkules oulu.fi/isbn9789514290213/isbn9789514290213.pdf>

Martin, M. 2011. Ryhmätoiminta voimavarana. Teoksessa Kunttu, K.; Komulainen, A.; Makkonen, K. & Pynnönen, P. (toim.) 2011. Opiskeluterveys. Helsinki: DUODECIM.

Matero, M. 2004. Kehitysvammaisten käyttäytymishäiriöt ja mielenterveydenongelmat. Teoksessa Stormi, A. (toim.) 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: Ws Bookwell Oy.

Mielenterveyden keskusliitto 2012. Koulukuraattori ja koulupsykologi. Viitattu 5.11.2012. Mielenterveyden keskusliitto > Mielix > Koulumaailma > Koulukuraattori ja koulupsykologi.

Noppari, E.; Kiiltomäki, A.; & Pesonen, A. 2007. Mielenterveystyö perusterveydenhuollossa. Helsinki: Tammi.

Nurmi, J-E.; Ahonen, T.; Lyytinen, H.; Lyytinen, P.; Pulkkinen, P. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Pekkari, M. 2009. Tavoitteellinen ohjauskeskustelu. Helsinki: Tammi.

Peltonen, H. & Rajamäki, A. 2011. Opiskelijahuolto. Teoksessa Kunttu, K.; Komulainen, A.; Makkonen, K. & Pynnönen, P. 2011. Opiskeluterveys. Helsinki: DUODECIM. 90-94.

Pietiläinen, E. & Seppälä, H. 2003. Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Raitasalo, R. 2011. Mielenterveydenhäiriöt nuoren väestön toimintakyvyn suurin haaste. Teoksessa Kunttu, K.; Komulainen, A.; Makkonen, K. & Pynnönen, P. 2011. Opiskeluterveys. Helsinki: DUODECIM. 50-53.

Raunio, K. 2004. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Repo, M. 2004. Kehitysvammaisten erityispalvelut. Teoksessa Stormi, A. (toim.) 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: Ws Bookwell Oy. 380-385.

Repo, M. 2004. Nuoruus. Teoksessa Stormi, A. (toim.) 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: Ws Bookwell Oy. 397-400.

Repo, M. 2004. Tavoitteena hyvinvointi ja valtaistuminen. Teoksessa Stormi, A. (toim.) 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: Ws Bookwell Oy. 28-32.

Ruishalme, O. & Saaristo, L. 2007. Elämä satuttaa. Kriisit ja niistä selviytyminen: Helsinki: Tammi.

- Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. 1.painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Salovaara, R. & Honkonen, T. 2011. Rakenna hyvä luokkahenki. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Santrock, J. 2008. Adolescence. Twelfth edition. New York: McGraw-Hill.
- SOTKANet 2012. Viitattu 8.11.2012. <http://uusi.sotkanet.fi/> > Ammatillinen.
<http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/2W1/110/3/1A/0/>
- Sulonen, I. & Tauriala-Tolonen, O. 2007. Mielialataidot-kurssi apuna nuorten masennukseen. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.
- Suominen, S. & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus, portti itsenäiseen elämään. 1.painos. Helsinki: Profami.
- Tapaninen, A.; Kauppinen, T.; Kivinen, K.; Kotilainen, H.; Kurenniemi, M. & Pajukoski, M. 2002. Ympäristö ja hyvinvointi. 1.painos. Helsinki: WSOY.
- Tiikkainen, P. 2011. Yksinäisyys teorioiden valossa. Teoksessa Heiskanen, T. & Saaristo, L. (toim.) 2011. Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot. Jyväskylä: PS-kustannus. 59-76.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen sisällönanalyysi. 6., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.
- Turun ammatti-instituutti 2012a. Mikä TAI on? Viitattu 26.10.2012 www.turku.fi > Turun ammatti-instituutti > Mikä TAI on?
- Turun ammatti-instituutti 2012b. Tukea opiskeluun ja opiskelijahuolto. Viitattu 20.6.2012. www.turku.fi > Turun ammatti-instituutti > Opiskelijalle > Tukea opiskeluun ja opiskelijahuolto.
- Turun ammatti-instituutti 2012c. Vertaistukiryhmät. Viitattu 20.6.2012. www.turku.fi > Turun ammatti-instituutti > Opiskelijalle > Tukea opiskeluun ja opiskelijahuolto > Vertaistukiryhmät.
- Turun ammatti-instituutti 2012d. Urasuunnittelija. Viitattu 20.6.2012. www.turku.fi > Turun ammatti-instituutti > Opiskelijalle > Tukea opiskeluun ja opiskelijahuolto > Urasuunnittelija.
- Turun ammatti-instituutti 2012e. Sosiaalikuraattori. Viitattu 20.6.2012. www.turku.fi > Turun ammatti-instituutti > Opiskelijalle > Tukea opiskeluun ja opiskelijahuolto > Sosiaalikuraattori.
- Uusitalo, T. 2007. Nuoruusajan yksinäisyys. Teoksessa Määttä, K. (toim.) 2007. Helposti särkyvää. Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja. 23-37.
- Vilén, M.; Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Tutkimuslupa

Turun kaupunki	§	Päätöspöytäkirja	1
Kasvatus- ja opetustoimi, ammatillinen koulutus Ammatillisen koulutuksen tulosaluejohtaja	7	20.03.2012	

3367-2012 (19)

Tutkimusluvun myöntäminen/Salonen Eeva, Seppälä Teea

Johdon sihteeri Lucy Volosatova

Turun ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijat Eeva Salonen ja Teea Seppälä opinnäytetyönsä liittyen anovat lupaa tutkia Turun ammatti-instituutin opiskelijahuollossa käytettävien työmenetelmien vaikuttavuutta koskien nuorten toimintakykyä ja sen tukemista.

Liite 1 Tutkimuslupahakemus

Liite 2 Tutkimussuunnitelma

Päätös Päätän myöntää Eeva Saloselle ja Teea Seppälälle tutkimusluvun. Ammatillisen koulutuksen tulosalueen yhdyshenkilönä toimii urasuunnittelija Sari Jansson.

Hannu Immonen
Tulosaluejohtaja

Lisätietoja päätöksestä antaa tarvittaessa urasuunnittelija Sari Jansson, puh. 044 907 3131.

Oikaisuvaatimusohjeet päätöspöytäkirjan liitteenä.

Jakelu

ao Salonen Eeva
ao Seppälä Teea
tpv Jansson Sari

Teemahaastattelurunko

Haastattelukysymykset

Taustatiedot:

Ikä

Sukupuoli

Opiskeltava ala

Opinnot kesken/valmistunut

- 1) Miten nuorten hyvinvointia tuetaan Turun ammatti-instituutin Tukitiimissä?
  - Millaisten asioiden vuoksi olet tullut Tukitiimin asiakkaaksi?
  - Millaista tukea olet saanut?
  - Kuinka kauan olet ollut Tukitiimin asiakkaana?

- 2) Mitkä tukitoimet ovat nuorten mielestä toimineet hyvin?
  - Mitkä tukitoimet ovat olleet sinulle hyödyllisimpiä?
  - Onko hyvinvointisi lisääntynyt Tukitiimin asiakkuuden myötä? Jos on, niin miten?
  - Onko tukitoimista ollut sinulle pitkäaikaista hyötyä?

- 3) Miten toimintaa voisi nuorten mielestä kehittää?
  - Onko saamasi tuki ollut sellaista, jota toivoit?
  - Miten tukitoimia voisi mielestäsi kehittää?

Turun ammatti-instituutin ensimmäisen vuoden eronneet vastuualueittain 2012.

Kauppa ja palvelu/eronneet

Ikä	
16 v.	7
17 v.	6
18 v.	6
19 v.	2
20 v.	5
21 v.	8
25 v.	3
27 v.	1
Yhteensä	38

Syy	
Opintolinjan vaihto omassa oppilaitoksessa	1
Siirto muuhun koulutukseen	8
Henkilökohtaiset syyt	3
Opiskelu ei kiinnosta	1
Paikkakunnan vaihto	1
Etsii työpaikkaa	2
Työelämään	3
Väärä ala	4
Ei tietoa	15
Yhteensä	38

Terveys ja hyvinvointi/eronneet

Ikä		Syy	
16 v.	10	Opintolinjan vaihto omassa oppilaitoksessa	6
17 v.	11	Siirto muuhun koulutukseen	19
18 v.	5	Henkilökohtaiset syyt	9
19 v.	9	Opiskelu ei kiinnosta	1
20 v.	9	Paikkakunnan vaihto	1
21 v.	12	Mielenterveydelliset syyt	1
22 v.	3	Terveydelliset syyt	8
23 v.	4	Työelämään	2
24 v.	4	Väärä ala	13
25 v.	1	Ei tietoa	11
29 v.	1	Yhteensä	71
32 v.	2		
Yhteensä	71		

Tekniikka/eronneet

Ikä	
16 v.	28
17 v.	27
18 v.	11
19 v.	7
20 v.	9
21 v.	8
22 v.	1
23 v.	3
25 v.	5
26 v.	1
Yhteensä	100

Syy

Syy	
Opintolinjan vaihto omassa oppilaitoksessa	3
Siirto muuhun koulutukseen	22
Henkilökohtaiset syyt	18
Opiskelu ei kiinnosta	4
Paikkakunnan vaihto	5
Opiskelu-/oppimisvaikeudet	1
Etsii työpaikkaa	3
Työelämään	3
Taloudelliset vaikeudet	1
Väärä ala	19
Ei tietoa	21
Yhteensä	100